



19–20 april

Debatter m. m.

Tisdagen den 19 april

Sid.

Svar på interpellation av herr Persson, Karl, ang. rätten till fiske vid Blekinge läns södra kust	3
Interpellation av herr Elofsson, Gustaf, ang. sänkning av sockerpriset	7

Onsdagen den 20 april

Utredning ang. justitiekanslersämbetet	10
Anslag under elfte huvudtiteln:	
Fortbildningskurs för läkare vid barnvårdscentraler	16
Abortförebyggande åtgärder	21
Understödjande av helikopterflyg	22
Stockholms stadsmissions nykterhetsvårdsbyrå	32
Hindrande och uppdagande av spioneri m. m.	37
Utbildnings- och övningsverksamhet vid civilförsvaret	38
Anslag till yrkesundervisningen samt till folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.:	
Textilinstitutet i Borås	39
Folkbiblioteksväsendet	43
Utbildning av ungdomsledare	47
Ungdomens fritidsverksamhet	49
Instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer	50
Utbyggnad av näringslivet i det norrländska inlandet	50
Översyn av lagen om sterilisering	55

Samtliga avgjorda ärenden

	Sid
Onsdagen den 20 april	
Utrikesutskottets utlåtande nr 2, om vissa ändringar av konventionen ang. internationell civil luftfart	9
Sammansatta konstitutions- och första lagutskottets utlåtande nr 2, om utredning ang. justitiekanslersämbetets arbetsuppgifter och organisation	10
Statsutskottets utlåtande nr 11, ang. utgifterna under elfte huvudtiteln (inrikesdepartementet) m. m.	16
— nr 71, ang. nedläggande av garnisonssjukhuset i Skövde m. m. . .	39
— nr 72, ang. anslag till yrkesundervisningen samt till folkbildningsåtgärder i övrigt m. m.	39
Bankoutskottets utlåtande nr 17, om utredning ang. utbyggnad av näringslivet i det norrländska inlandet	50
— nr 18, ang. fortsatt tillämpning av förordningen om in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit	55
Första lagutskottets utlåtande nr 23, ang. översyn av lagen om sterilisering	55
— nr 24, om viss ändring av lagen med särskilda bestämmelser ang. olovlig befattning med spritdrycker och vin	59
— nr 25, ang. ändrad lydelse av 5 § lagen om val av borgmästare och rådman	60
Andra lagutskottets utlåtande nr 26, ang. komplettering av lagen om förskottering av underhållsbidrag	60
— nr 27, ang. ändring i lagen om förlängd semester för vissa arbetstagare med hälsovådligt arbete	60
Tredje lagutskottets utlåtande nr 13, ang. förflyttning av Söderbygdens vattendomstol	60
— nr 14, ang. ersättning åt ägare av marker, som översvämmas av vatten från högre belägna markområden m. m.	60
— nr 15, ang. skyldighet för jägare att vara ansvarsförsäkrade . .	60
— nr 16, ang. ändring i 11 kap. vattenlagen	60
Allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 15, om utredning ang. orsakerna till den ökade brottsligheten	60
Bevillningsutskottets betänkande nr 32, om ändrad lydelse av 4 § 10 mom. förordningen ang. bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter	60
— nr 33, om fortsatt giltighet av förordningen ang. antidumping- och utjämnings tullar	60
— nr 34, ang. ändrad lydelse av 1 § förordningen om avdragsrätt för belopp, som tillförts vissa för prisreglering bildade stiftelser m. m.	60
Jordbruksutskottets utlåtande nr 17, ang. kapitalinvestering i fonden för låneunderstöd till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.	60

Tisdagen den 19 april

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 13 innevarande månad.

Anmälades och godkändes allmänna beredningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 170, i anledning av väckt motion angående utredning om boxningssportens skadeverkningar; och

nr 188, i anledning av väckta motioner om en utredning angående upprätande av en allmän familjerådgivning.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 189, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal om fortsatt drift av Svenska textilforskningsinstitutet m. m.;

nr 190, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag, avseende ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde, m. m.;

nr 191, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1955/56 till lärarhögskolan i Stockholm;

nr 192, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt anstånd för Stockholms stadsmision med skyldigheten att inlösa vissa lån;

nr 193, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av visst äldre reservationsanslag, avseende justitiedepartementets verksamhetsområde; och

nr 194, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag, avseende inrikesdepartementets verksamhetsområde.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Med stöd av bifogade läkarintyg får jag vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsgörömlen under cirka en månads tid.

Sundsvalls lasarett den 16 april 1955

A. Gillström

Riksdagsman *Anselm Gillström*, Skönsberg, född 1899, har denna dag intagits på Sundsvalls lasarettens ögonavdelning för behandling av grå starr och är på grund härav oförmögen till arbete från och med ovanstående dag och tills vidare under minst en månad från denna dag räknat.

Ovanstående intygas härmed på heder och samvete.

Sundsvall den 16 april 1955

Ernst Svenson,
lasarettsläkare

På gjord proposition bifölls ansökningen för den tid, varunder herr Gillström på grund av den i läkarintyget omförmälda sjukdomen vore oförmögen till arbete.

Ang. rätten till fiske vid Blekinge läns södra kust

Herr statsrådet **HJALMAR NILSON**, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr Karl Perssons interpellation angående rätten till fiske vid Blekinge läns södra kust, erhöi ordet och anförde:

Herr talman! Med första kammarens tillstånd har herr Karl Persson till mig ställt följande frågor:

1. Är det att förvänta att den pågående utredningen om införande av tillståndsfri utsträckningsrätt för inneha-

Ang. rätten till fiske vid Blekinge läns södra kust

vare av fisken vid Blekinge läns södra kust blir färdig så att proposition kan föreläggas detta år riksdag?

2. Om så ej anses bli fallet, ämnar statsrådet vidtaga någon åtgärd för att de berörda fiskarna även efter den 1 januari 1956 skola kunna göra sina ersättningskrav gällande?

Den av herr Persson avsedda utredningen pågår inom jordbruksdepartementet och kan ej bli färdig på sådan tid att därav eventuellt föranlett förslag kan föreläggas årets riksdag. Utredningen avser att klarlägga om motiv finns att göra ändring av vissa beslut som fattats av 1950 års riksdag. Riksdagen antog då den principen, att fiskerätt, som grundas på skattläggning, dom, urminnes hävd eller liknande rättsgrund, icke skulle ha en förmånligare ställning än fiskerätt i allmänhet. I den mån den nya lagstiftningen om rätt till fiske och om gräns mot allmänt vattenområde medförde inskränkning i enskild fiskerätt skulle därför inskränkningen gälla oberoende av vilken rättsgrund fiskerätten stödde sig på. Vidare beslöt riksdagen avslå i motion väckta yrkanden om att den rätt till tillståndsfri utsträckning i allmänt vatten, som gäller för fasta fisken på Blekinge läns östra kust, skulle gälla även för den södra kusten. En utredning som avser att undersöka om avsteg bör göras i dessa principer måste bli rätt vidlyftig och tidsödande. Syftet med de motioner som föranlett riksdagen att begära denna utredning har främst varit att samtliga skattlagda ålfisken eller vissa av dessa skulle få bibehålla den fiskerätt, som enligt skattläggning tillkommit dem innan de nya lagarna trädde i kraft. Enligt uttalande av tredje lagutskottet borde vidare övervägas om motsvarande skulle gälla för andra av ålder bestående fisken än de skattlagda. Under utredningen måste därför, såvitt möjligt, klarläggas vilken rätt varje fast ålfiske på denna kuststräcka haft före den 1 januari 1951. I anledning härav har forskningar verkställts i länslantmäterikontorets arkiv, varefter resultatet sammanfattats och kartor upprättats. Vi-

dare har upplysningar inhämtats från de berörda fiskarna och från domsagoarkiv. Det hittills samlade materialet har nu överlämnats till kammarkollegiet för komplettering med upplysningar ur jordböcker m. m. Sedan allt material insamlats skall detta sammanställas och en förteckning över samtliga fasta ålfisken på södra blekingekusten upprättas. Avsikten är att under eftersommaren i år sammanträden skall hållas med ortsbefolkningen, varvid förteckningen skall genomgå kuststräcka för kuststräcka. Det är nu svårt att överblicka hur lång tid som därefter kan åtgå för att slutföra utredningen och att utarbeta de förslag som kan föranledas av denna.

Den andra av interpellanten ställda frågan avser ett spørsmål om ändring av lagen om ersättning för mistad fiskerätt, m. m., vilken fråga sorterar under justitiedepartementet. Enligt 2 § i denna lag skall anspråk på ersättning vid påföljd av talans förlust framställas hos fiskevärderingsnämnd före den 1 januari 1956. Jag anser icke att förevarande utredning utgör skäl för en förlängning av tidsfristen. Man får alltså räkna med att Kungl. Maj:t ej kommer att taga något initiativ till en sådan förlängning. De innehavare av ålfisken på södra blekingekusten, som anser att de genom den nya lagstiftningen fått sin fiskerätt inskränkt, har därför att bevaka sin rätt till ersättning genom att före detta års utgång anmäla till fiskevärderingsnämnden att de gör gällande ersättningsanspråk. Därvid behöver inga belopp angivas och ej heller utredning förebringas. Någon slutlig prövning av ersättningsanspråk, som avser de fasta ålfiskena på södra blekingekusten, torde ej komma att företagas innan förevarande utredning blir klar.

Herr PERSSON, KARL, (bf):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Hjalmar Nilson för det utförliga och tydliga svaret på min interpellation. När det gäller själva sakfrågan skall jag inskränka mig till att göra ett par små reflexioner.

Fiskarna på Blekinge läns södra kust

Ang. rätten till fiske vid Blekinge läns södra kust

ser naturligtvis mycket hellre att de återfår sin urgamla rätt till tillståndsfri utsträckning av fisket i allmänt vatten, än att de skall behöva söka erhålla ersättning i pengar för sina gamla rättigheter. Dagligen ser vi ju exempel på hur det går med ersättningar som lämnas i kontanta pengar. Förr eller senare förlorar pengarna i värde. Det är då bra mycket bättre för dessa fiskare att få fortsätta med att utöva sitt gamla yrke och i oförminskad omfattning ha kvar sina gamla rättigheter.

Jag förstår att när det nu åter kan bli fråga om att göra en lagändring, måste man verkställa en så omsorgsfull utredning som möjligt, så att det inte vid tillämpandet av de nya lagreglerna kommer att uppstå oväntade svårigheter på samma sätt som det uppträtt betydande svårigheter vid tillämpningen av 1951 års fiskelag. Ju längre tid utredningen tar, desto svårare blir det att återgå till de gamla förhållandena. Redan nu är jag rädd för att det inte kan gå att i full utsträckning återge fiskarna den gamla rätt till tillståndsfri utsträckning som de en gång haft, ty under årens lopp har ju förhållandena i viss mån blivit annorlunda genom att fiskarna blivit tvingade att inställa sig efter de nya förhållandena.

Jag vill med dessa ord endast understryka angelägenheten av att den pågående utredningen blir klar så fort som möjligt för att fiskarna i Blekinge snarast möjligt skall kunna få besked om vad de har att rätta sig efter.

Vad sedan beträffar statsrådets svar på min andra fråga, tolkar jag det så, att fiskarna nu endast behöver anmäla till fiskevärderingsnämnden att de har vissa ersättningsanspråk. De äger sedan rätt att senare återkomma med utförligare ansökningar och preciserade belopp för att få sin rätt tillgodosedd, i den mån detta inte sker genom de lagändringar den nya utredningen ger upphov till.

Jag tackar än en gång för svaret.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 178, angående vissa tjänster vid kommunikationsverken.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 180, angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskottet den av herr *Andersson, Birger*, och herr *Elowsson, Nils*, väckta motionen, nr 496, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648).

Föredrogs och bordlades ånyo bevillningsutskottets betänkanden nr 32—34 och jordbruksutskottets utlåtande nr 17.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 197, till Konungen i anledning av väckta motioner angående ändrad lydelse av 12 § lagen om semester.

Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition, nr 191, angående statstjänstemännens löner under år 1955 m. m.

Anmälades och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 497, av herr *Persson, Johan*, och herr *Johansson, Anders*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges anslutning till deklaration om fortsatt tillämpning av tullkoncessioner inom ramen för allmänna tull- och handelsavtalet (GATT);

nr 498, av herrar *Magnusson och Arrhén*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 499, av herr *Bergb*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag

till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 500, av herr *Osvald*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 501, av herr *Werner* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 502, av herr *Lindblom* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.;

nr 503, av herr *Svärd*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning, m. m.;

nr 504, av herr *Bergvall* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648);

nr 505, av herr *Bergvall* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648);

nr 506, av herr *Sunne* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648);

nr 507, av herr *Sunne* och herr *Johansson*, *Anders*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648); och

nr 508, av herr *Bergh*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648).

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 73, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda fram-

ställningar om anslag för budgetåret 1955/56 till statens priskontrollnämnd jämte i ämnet väckta motioner;

nr 74, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 75, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1955/56 till poliskåren i Boden m. m.;

nr 76, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1955/56, i vad avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 77, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa, allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter jämte i ämnet väckta motioner;

nr 78, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall avstå allmänna arvsfondens rätt till arv;

nr 79, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 8 juni 1951 (nr 457) om särskilt bidrag till producent av svensk film, så ock om fortsatt giltighet av samma förordning, m. m., jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 80, i anledning av väckt motion om förhöjd pension åt vissa f. d. befattningshavare, som på grund av olycksfall i tjänsten blivit förtidspensionerade;

första lagutskottets utlåtande nr 26, i anledning av väckta motioner om behörighet för kvinna att inneha prästerlig och annan kyrklig tjänst;

tredje lagutskottets utlåtande nr 17, i anledning av väckta motioner angående dels vissa åtgärder för begränsning av älgstammen m. m., dels ökat skydd mot skadegörelser genom villebråd å gröda m. m., dels ock förbud mot licensjakt på älg; ävensom

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 18, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till Lantmäterista-

Interpellation ang. sänkning av sockerpriset

ten: Avlöningar och Omkostnader jämte i ämnena väckta motioner; samt

nr 19, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Bidrag till byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisningsanstalter, till Bidrag till jordbrukets rationalisering samt till Skogsvård m. m.: Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. jämte i ämnena väckta motioner.

Interpellation ang. sänkning av sockerpriset

Ordet lämnades på begäran till herr **ELOFSSON, GUSTAF**, (bf) som anförde:

Herr talman! Vid jordbruksnämndens förhandlingar med Betodlarnas centralförening och Svenska sockerfabriksaktiebolaget om villkoren för sockerbetsodlingen under år 1955 har överenskommelse träffats om en sänkning av grundpriset på sockerbetor från 7:20 till 7 kr. Sänkningen av detta pris har främst motiverats därmed, att priset på socker, tillverkat av inom landet odlade sockerbetor, ligger väsentligt högre än priset på importerat socker. Jordbruksprisutredningen beräknade att självkostnadspriset för svenskt socker skulle uppgå till 91 å 92 öre per kg, medan priset på importerat socker exklusive tull hösten 1954 utgjorde 60 öre per kg. Den svenska sockerbetsodlingen skulle alltså åtnjuta ett 50-procentigt gränsskydd.

Betodlarnas organisation har böjt sig för detta argument och som sagt godkänt en sänkning av grundpriset på sockerbetorna för innevarande års odling. Betodlarna förutsatte givetvis att sänkningen av betpriset också skulle komma att slå igenom i sockerpriset, så att sockret skulle bli billigare i detaljhandeln. Så synes emellertid inte komma att ske. Jordbruksnämnden har nu till regeringen lämnat förslag till reglering av villkoren för årets odling av sockerbetor på grundval av den ingångna överenskommelsen, men i sin framställning till regeringen har nämnden icke föreslagit

någon prissänkning på socker under motivering att en viss säkerhetsmarginal är nödvändig. Överenskommelsen mellan nämnden å ena sidan och å den andra Betodlarnas centralorganisation och sockerbolaget väntas sålunda inte medföra någon sänkning av sockerpriset. Det sänkta grundpriset på sockerbetor medför en kostnadsbesparing för sockertillverkningen, men denna kostnadsbesparing anses komma att motverkas av höjning av andra kostnadsfaktorer inom sockerindustrien.

Socketbolagets verksamhet regleras genom kontrakt mellan staten och bolaget. Kontraktet innehåller vissa regler för täckning av bolagets kostnader för socker- och sirapsframställning. Av dessa kostnader ligger från och med avtalsåret 1955/56 endast betkostnaderna under direkt statsgaranti. Övriga kostnader ingår i den s. k. låsta kostnadsposten. För täckning av dessa senare kostnader erhåller bolaget ett visst antal öre för varje kg råsocker, som tillverkas under året, den s. k. multipeln. Till de låsta kostnaderna hör bl. a. underhåll, avskrivningar, löner, förbrukningsartiklar och kapitalränta. Multipeln, som nu utgår med 40,15 öre vid en råsockertillverkning av 300 000 ton, höjes enligt avtalsförslaget till 41,50 öre. Höjningen beror på att tre nya poster — kostnader för melassfrakter, för civilförsvarsanordningar m. m. samt för räntor — intagits i den låsta kostnadsposten. Multipeln stiger enligt särskilda regler vid lägre produktion till 43,49 öre per kg och faller vid större produktion intill 340 000 ton, då den blir 39,38 öre. Kostnaderna för emballage och bränsle skall regleras med hänsyn till prisutvecklingen, varför de överenskomna multipelbeloppen kan komma att justeras längre fram. Det förefaller anmärkningsvärt, att sänkningen av betpriset inte skall komma att följas av en motsvarande sänkning av sockerpriset. Såväl betodlare som konsumenter torde säkerligen ha svårt att förstå en sådan prispolitik. Trots att betodlarnas kostnader för sockerbetsproduktionen kommer att stiga särskilt genom höjning av lönerna åt den

Interpellation ang. sänkning av sockerpriset

anställda arbetskraften inom jordbruket, får de vidkännas en sänkning av priset på sockerbetor, en sänkning som de för övrigt frivilligt accepterat. När överenskommelsen om villkoren för odlingen väl undertecknats, finner de att sockerindustrin för egen räkning behåller hela vinsten av den kostnadssänkning för denna industri, som det sänkta sockerbetspriset ger upphov till. Konsumenterna, som genom tidningspressen erhållit upplysning om att sockerbetspriset sänkts, torde helt naturligt ha förväntat, att detta skulle resultera i sänkt sockerpris i detaljhandeln. Är det verkligen ekonomiskt motiverat, att ersättningen åt sockerbolaget för de s. k. låsta kostnaderna skall bli så pass hög, att den helt neutraliserar den kostnadssänkning för sockertillverkningen, som sänkning av grundpriset på sockerbetorna medför? Om så skulle anses vara fallet, då måste man ställa den frågan, om det är rättvist, att sockerbolaget skall få alla sina kostnadsökningar täckta, medan sockerbetsodlarna icke får sina kostnadsökningar täckta utan tvärtom får minskad nettoinkomst av odlingen.

Under hänvisning till vad jag sålunda anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande frågor:

Anser statsrådet att de av jordbruksnämnden för år 1955 föreslagna priserna på sockerbetor respektive socker står i rimlig proportion till varandra?

Om så icke är fallet, är statsrådet beredd medverka till att den föreslagna sänkningen av grundpriset på sockerbetor, därest denna sänkning genomföres, kommer att följas av en motsvarande sänkning av priset på socker?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.19.

In fidem
Per Bergsten

Onsdagen den 20 april

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 191, angående statstjänstemännens löner under år 1955 m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet

dels den av herr *Persson, Johan*, och herr *Johansson, Anders*, väckta motionen, nr 497, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges anslutning till deklaration om fortsatt tillämpning av tullkoncessioner inom ramen för allmänna tull- och handelsavtalet (GATT);

dels ock följande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379) m. m. väckta motioner:

nr 498, av herrarna *Magnusson* och *Arrhén*, samt

nr 499, av herr *Bergh*.

Vid föredragning av herr *Osvalds* motion, nr 500, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m., hänvisades motionen, såvitt angick förslaget till lag angående ändrad lydelse av 17 § lagen om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar, till konstitutionsutskottet och i övrigt till bevillningsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet nedannämnda motioner:

nr 501, av herr *Werner* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i taxe-

ringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379), m. m.; och

nr 502, av herr *Lindblom* m. fl., i samma ämne.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet herr *Svärds* motion, nr 503, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning, m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandlingen av lagutskott nedannämnda motioner:

nr 504, av herr *Bergvall* m. fl.,

nr 505, av herr *Bergvall* m. fl.,

nr 506, av herr *Sunne* m. fl.,

nr 507, av herr *Sunne* och herr *Johansson, Anders*, samt

nr 508, av herr *Bergh*,

alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändring i vägtrafikförordningen den 28 september 1951 (nr 648).

Föredrogs och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 73—80, första lagutskottets utlåtande nr 26, tredje lagutskottets utlåtande nr 17 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 18 och 19.

Vid förnyad föredragning av utrikesutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av protokoll upprättade den 14 juni 1954 av generalsekreteraren i Internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) rörande vissa ändringar av konventionen den 7 december 1944 angående internationell civil luftfart, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om utredning ang. justitiekanslers- ämberbetet

Föredrogs ånyo sammansatta konstitutions- och första lagutskottets utlåtande nr 2, i anledning av väckta motioner om en utredning angående justitiekanslersämberbetets arbetsuppgifter och organisation.

I de likalydande motionerna nr 212 i första kammaren av herr *Ohlon* m. fl. och nr 211 i andra kammaren av herr *Ohlin* m. fl. hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en utredning angående justitiekanslersämberbetets arbetsuppgifter och organisation.

Motionerna hade hänvisats till första lagutskottet. Enligt överenskommelse mellan konstitutionsutskottet och första lagutskottet hade motionerna hänskjutits till sammansatt konstitutions- och första lagutskott, vilket utskott i det nu föreliggande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att förevarande motioner, I: 212 och II: 211, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade avgivits av herrarna *Rylander* och *Englund* samt fru *Gärde Widemar*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort hava den lydelse, reservationen visade, och avslutas med en hemställan, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående de justitiekanslersämberbetet åvilande arbetsuppgifterna och vad därmed ägde samband samt angående den lämpliga organisationen för dessa uppgifters lösende.

Herr ENGLUND (fp):

Herr talman! I detta ärende är det ett sakförhållande, som inte är föremål för strid. Justitiekanslersämberbetet, som genom ödets ironi är det ämbetsverk som skall tillse, att andra svenska ämbetsverk inte släntrar efter i sina arbetsuppgifter, har en arbetsbalans som stiger år från år och antagligen släntrar efter värre än de flesta. Det tabellmaterial, som finns i utskottets utlåtande, är ändå på denna punkt inte fullständigt. Utöver den redo-

visade arbetsbalansen finns det ytterligare en balans, betingad av den omständigheten att ämberbetet under en följd av år varit oförmöget att fullgöra den inspektion av statliga verk, myndigheter och domstolar, som enligt den uppgjorda arbetsplanen förutsattes skola avse hela området inom en tidrymd av tio år.

Är nu detta ett mått på bristande effektivitet hos ämberbetet? Sannolikt är det inte så, utan det är det naturliga uttrycket för en ständigt stigande arbetsbörda. Det är ett fenomen, som vi känner igen från andra områden inom statsverksamheten. Det är en parallell till den utveckling som vi finner på samhällets olika områden. Den ökade differentieringen av samhället i dess helhet tar sig uttryck i en ökad differentiering av statsverksamheten och har på punkt efter punkt föranlett ett stigande statligt arbete. Gång på gång har riksdagen förmåtts att inrätta nya ämbetsverk, att öka gamla ämbetsverks storlek eller att medge, att chefen för ett ämbetsverk får delegera viss del av sin beslutanderätt till män i sin omgivning. Våra stora statliga affärsdrivande verk har ju sålunda vid sidan om sin generaldirektör en överdirektör.

När vi diskuterar sådana här frågor i riksdagen, är det ofta så, att det råder tvist, huruvida vi skall göra en sådan här utvidgning, huruvida vi skall skapa ett nytt ämbetsverk, huruvida vi skall inrätta nya tjänster inom ämbetsverken o. s. v. Vi har ofta en uppdelning, för och emot, beroende på skillnad i intresseinriktningen hos olika element inom riksdagen, men jag skulle tro att jag kan formulera det som en allmän regel, att när någon grupp inom riksdagen är angelägen om att en ämbetsverksamhet skall fyllas väl, tvekar gruppen inte att förorda att man ger ämbetsverket den utformning, som är erforderlig för att uppnå tillräcklig effektivitet. Tvisten gäller således aldrig denna teknik, om man över huvud taget är angelägen om framgång på ett visst område, utan tvisten gäller i vilken grad det är angeläget att upprätthålla denna statsverksamhet. Det är således en generell reformteknik man i detta fall arbetar med, och den har också i tidigare skeden tillämpats på

Om utredning ang. justitiekanslersämbetet

justitiekanslersämbetet. För några år sedan bröt vi ut riksåklagarämbetet och gjorde det till ett särskilt ämbetsverk.

Nu sätter emellertid utskottets majoritet klackarna i marken. Jag har litet svårt att förstå det. De uppgifter, som justitiekanslersämbetet har att handlägga, är till större delen väsentliga uppgifter inom ramen för den svenska rättsvården. När det hos oss rått delade meningar om de statsuppgifter, som vi funnit angelägna, har det hittills inte rått någon meningsskiljaktighet om att uppgiften att skydda rätten och ge den en tillfredsställande utformning i praxis inte bara är den historiskt sett första av samhällets uppgifter utan också den uppgift, som i en demokrati vid varje tidpunkt har prioritet bland statsuppgifterna. Skulle man således vid en allmän jämförelse bedöma angelägenheten av att justitiekanslersämbetets uppgift omsorgsfullt tillgodoses, så borde ämbetet ligga i förgrunden.

När jag har försökt att finna en förklaring till denna återhållsamhet i reformvilja och obenägenhet att använda en generell reformteknik just på detta område, har jag erinrat mig, att i något av de stencilerade förslag, som vi hade i utskottet, och i ett antal yttranden inom utskottet talades det i vändningar, som en smula påminde mig om de storslagna och ödesbestämda formuleringarna i Spinozas metafysik, om justitiekanslersämbetets *odelbarhet*. Detta ord med dess associationer av storhet och majestät har emellertid försvunnit ur utskottets utlåtande. Kvar står bara några bleksiktiga formuleringar, i vilka det uttryckes en from förhoppning om att det ändå skall ordna sig med fullgörandet av ämbetets arbetsuppgifter och att det rent av skall bli möjligt för ämbetet att inte bara fullgöra de uppgifter, som ämbetet för ögonblicket sysslar med, utan också uppta den avbrutna inspektionsverksamheten.

Den, som obunden i sin position bedömer utskottsutlåtandet och dess fromma förhoppningar mot bakgrunden av den utförliga sakframställning om läget inom ämbetet för ögonblicket, som ges i

reservationen, måste förstå, att utskottets förhoppningar är byggda på lösan sand.

Jag skall inte, herr talman, nu gå in på att i detalj belysa dessa frågeställningar mot bakgrund av reservationen. Med hänsyn till den fyllighet, som kännetecknar det redovisade materialet, tycker jag att det borde vara lätt för riksdagen att ansluta sig till den ståndpunkt, som är reservanternas. Jag nöjer mig därför med att helt kort yrka bifall till det i reservationen gjorda yrkandet om bifall till de i ämnet väckta motionerna.

Herr **HERLITZ** (h):

Herr talman! Den föregående ärade talaren konstaterade med rätta, att alla givetvis betraktar det som en tråkig sak, att justitiekanslersämbetets krafter, trots säkerligen oerhörda arbetsinsatser, helt naturligt inte har räckt till för de uppgifter, som under senare tid strömmat över det. Huruvida det nu för justitiekanslersämbetet ställer sig, såsom herr Englund uttryckte sig, värre än på de flesta andra håll, är jag inte beredd att säga, men naturligtvis har det varit bekymmersamt.

Inför detta läge har utskottsmajoriteten och reservanterna intagit litet olika ståndpunkter. Herr Englund ville antyda skillnaden med orden att utskottet satte klackarna i marken. Jag förstår fortsättningen: reservanterna har i stället satt klackarna i taket, menar han. Nej, en sådan utpräglad skillnad i temperament förefinns verkligen inte inom utskottet. Vi har alla varit ense om att det föreligger ett problem. Reservanterna har varit redo att begära att vi skulle skriva till Kungl. Maj:t; utskottsmajoriteten har sagt: »Låt oss vänta litet och se, hur utvecklingen förlöper!» Det är däri motsättningen besticker sig.

Varpå utskottsmajoritetens förhoppningar bygger är angivet i utskottets motivering, och det behöver jag här bara kort erinra om. Man har hoppats att det genom anlitan av ett förslagsanslag, alltså ett till beloppet obegränsat anslag, som står till Kungl. Maj:ts

Om utredning ang. justitiekanslersämbetet

förfogande, skall kunna sörjas för tillfälliga arbetskraftsförstärkningar i sådan omfattning, att — i förening kanske med litet ökad försiktighet med att kasta över stora remissuppgifter på justitiekanslersämbetet — balansen inom en snar framtid nedbringas till vad som hos ett ämbetsverk är normalt och naturligt. Utskottet, som hade förmånen av mycket ingående föredragningar av och resonemang med justitiekanslern i detta ärende, vågar naturligtvis inte ha någon bestämd mening om huruvida och när detta kan lyckas, eftersom ett riksdagsutskott ändå inte kan göra sig riktigt förtroget med hur arbetsförhållandena gestaltar sig, men vi fick den känslan att det i alla fall är mycket sannolikt att situationen skall kunna reda upp sig, så att justitiekanslersämbetet inom en beräknelig framtid skall ha avarbetat balansen.

Men nu kommer reservanterna och säger att detta är de inte nöjda med. De kanske till att börja med tvivlar på denna möjlighet, men dessutom talar de mycket om att det finns latent arbetsuppgifter för justitiekanslersämbetet, dels sådana ämbetsuppgifter, som redan nu principiellt åvilar justitiekanslern men som han inte tillräckligt har kunnat fullfölja, dels uppgifter som yppar sig på nya områden. Det har varit intressant att läsa reservanternas framställning i detta sammanhang. På sina ställen förekommer där långa utläggningar av mycket stort intresse, t. ex. på s. 12. Det skulle ha varit bra roligt att få höra någonting av detta i utskottet, men det ser ut, som om det vore tankar som reservanterna av någon anledning har kommit på först efter det att utskottet fattade sitt beslut.

Nog av, det finns åtskilligt här som är intressant. Men jag skulle först och främst vilja säga om de tankar angående ökade arbetsuppgifter, som reservanterna utvecklat, att det till mycket stor del är fråga om kalkyler, beräkningar, förmodanden rörande vad som i framtiden kan bli behövt att göra. Vidare skulle jag vilja säga, att reservanterna reser varjehanda frågor, som

i och för sig är intressanta men som efter mitt sätt att se bör angripas från en helt annan utgångspunkt än det nu förevarande sammanhanget.

Reservanterna har t. ex. på s. 12 kommit in på en tankegång som går ut på att det redan enligt gällande ordning skulle vara justitiekanslerns uppgift inte bara att införa domstol bevaka kronans rätt, utan också att i stor omfattning bevaka kronans rätt, t. ex. i besvärsväg, inför administrativa myndigheter, och reservanterna säger, att det är en verksamhet som man borde ta fasta på och som i hög grad borde utvecklas. Det vore intressant att höra reservanternas upplysningar om hur det förhåller sig därmed nu. Såvitt jag vet, är detta ett område, som kanske teoretiskt faller under justitiekanslerns funktioner men som praktiskt knappast har tagits i betraktande. Jag har vid något tillfälle hört den uppgiften att det aldrig har förekommit exempelvis att justitiekanslern har anfört administrativa besvär å kronans vägnar. Sedan är det en annan fråga, om det kan behövas organ, som för kronans talan även i administrativa mål, och om en sådan verksamhet skulle behöva utvidgas. Ja, därvidlag är jag helt och fullt med på reservanternas resonemang. Jag var i fjol med om en reservation i ett sammansatt konstitutions- och första lagutskott, vilken gick in för att man borde sörja för att den enskilde i administrativa mål borde i större utsträckning än nu är fallet få möta en företrädare i partställning för det allmänna. Visst önskar jag alltså en sådan utveckling, men jag är högeligen oviss om huruvida detta problem, som är stort och vittutseende, bäst löses inom justitiekanslersämbetets ram genom att de mångskiftande uppgifter det här är fråga om omhändertoges av justitiekanslern. Jag betraktar detta som ett helt och hållet fristående problem som bör angripas från sina utgångspunkter.

Likadant är det med frågan om den ökade tillsyn över ämbets- och tjänstemännen, som reservanterna är så starkt intresserade av. Jag har verkligen inte någon deciderad mening om huruvida

Om utredning ang. justitiekanslersämbetet

ärenden från justitiekanslersämbetet till något annat håll.

Det vid sidan av andra tillsyns- och inspektionsorgan, som vi har i rikt mått, finns behov av en intensivare verksamhet från justitiekanslersämbetets sida — eller eventuellt av någon som träder i justitiekanslerns ställe, om han inte rör med uppgiften. Men om den saken skall tagas upp, bör det snarast inte vara ur den synpunkten att man utreder justitiekanslersämbetets arbetsbörda, utan i den formen att man toge upp frågan om tillsynen över statsmyndigheterna på bredare bas.

Jag skall stanna vid dessa anmärkningar. Då herr Englund inte tog upp någon positiv argumentering, är det ju onödigt att genmålet blir alltför utförligt. Jag vill bara till sist säga, att jag hoppas att det lyckas att nedbringa balansen till normal omfattning. Men jag vill visst inte bestrida att det kan visa sig lämpligt eller nödvändigt att vidtaga vissa organisatoriska ändringar, att bryta ut vissa grupper av ärenden från justitiekanslersämbetets handläggning. Man kan medge, att det är många olikartade saker som nu är samlade hos ämbetet. Men behovet att företa sådana organisatoriska ändringar har i varje fall inte blivit ådägalagt för utskottet på sådant sätt, att utskottet kunnat finna skäl att begära en ordentlig utredning i saken. Det är ju ändå, när allt kommer omkring, ganska sällan som riksdagen griper in och av egen drift hugger in på det ena eller andra området av förvaltningen och begär en utredning om organisation. Men då jag således för min del inte har varit med om att skriva till Kungl. Maj:t, har det varit under den bestämda förutläggningen, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet fäst på de problem som hänför sig till justitiekanslersämbetet och dess betydelsefulla ställning i vårt rättssystem, och att Kungl. Maj:t vill medverka till att vad som kan göras för att lätta ämbetets arbetsbörda genom att minska antalet remisser eller på annat sätt och för att öka dess arbetskrafter också blir gjort. Jag förutsätter desslikes, att Kungl. Maj:t vill ha sin uppmärksamhet riktad på de behov som kan yppa sig att flytta över den ena eller andra gruppen av

Dessutom har det kanske, herr talman, förefallit mig vara en smula hastigt att sätta i gång en ny utredning nu. Det är dock endast sju eller åtta år, som justitiekanslersämbetet har haft sin nuvarande omfattning, begränsad genom riksåklagarämbetets tillkomst, och det kunde väl vara skäl att något vila på hanen, innan man tar ett nytt steg.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr ENGLUND (fp) kort genmäle:

I denna replik skall jag begränsa mig till att ta upp två punkter i herr Herlitz' anförande.

Jag har under utskottsarbetet ställt mig den frågan, huruvida det egentligen är nödvändigt att man här i landet har två klagomurar, som delvis fyller samma funktion: justitieombudsmannen och justitiekanslern. Jag är beredd att överväga en begränsning till en enda sådan klagomur, men detta kräver ju en ändring av justitiekanslerns instruktion och påkallar således i och för sig en utredning. Men om jag utan en sådan utredning får göra ett förmodande, så är det, att det sannolikt kommer att visa sig ändamålsenligt att justitiekanslern bibehålles vid en inspektionsplikt gentemot statsmyndigheterna, som icke kan väntas bli aktualiserad av klagomål från allmänheten, en inspektion fotad på en grundlig insyn i frågor om effektiviteten hos den svenska statsförvaltningen, en insyn som får anses vara förefintlig hos justitiekanslersämbetet. En sådan inspektion kan ju bli aktuell genom något ärende som underställs ämbetet. Säkert kommer det i vissa fall att finnas anledning att fråga sig, hur hela apparaten på ett visst område fungerar.

Den andra punkten är att jag tycker det är betänkligt, när det föreslås att justitiekanslern skulle i mindre omfattning än under senare år belastas med remisser.

JK:s egenskap av kronjurist, d. v. s. av en man, som har överblick över

Om utredning ang. justitiekanslersämbetet

väsentliga sidor av det svenska rättsväsendet, medför naturligtvis att han är en mycket värdefull remissinstans för Kungl. Maj:t i de fall, då Kungl. Maj:t väger olika skäl mot varandra beträffande utformningen av vissa lagförslag. Vi har visserligen även en annan instans, lagrådet, men detta kommer först i efterhand. Jag måste betrakta det som angeläget att det även framgent finns en instans till vilken sådana frågor kan hänskjutas i förhand. Jag är sålunda för min del inte beredd att vinna en förbättring i arbetsbalansen genom att begränsa denna justitiekanslersämbetets uppgift.

Fru GÄRDE WIDEMAR (fp):

Herr talman! Herr Herlitz var inne på så många tankar beträffande en förändring av JK-ämbetet, att detta i och för sig borde vara skäl att företa en sådan utredning som reservanterna har begärt. Herr Englund har redan redogjort för den prekära situation som JK-ämbetet befinner sig i, och intrycket därav förstärkes i stora delar av vad herr Herlitz sade. Vi reservanter anser att denna utredning bör sättas i gång nu, i huvudsak därför att det nu pågår en utredning angående JO-ämbetet. Liksom det har skett vid tidigare tillfällen, vore det lämpligt att ha en gemensam utredning angående JO- och JK-ämbetena. Det är i alla fall ganska stora områden som de har gemensamma.

Herr Herlitz nöjde sig med att säga att det var en tråkig sak att JK:s arbetskraft inte räckte till för de arbetsuppgifter som ålegat honom. Det är det minsta man kan säga, att det är en tråkig sak. Eftersom vi är ense om att någonting bör göras för att effektivisera JK-ämbetet, så hade man väntat sig en positivare inställning från majoriteten i utskottet. Denna säger att det är sannolikt att balansen skall kunna avarbetas, men under utskottsbehandlingen har vi i varje fall inte fått höra något skäl för sannolikheten av att den skulle kunna avarbetas av sig själv. JK ställde sig mycket skeptisk till möjligheterna av en sådan avarbetning och ansåg att det var

ofrånkomligt med en balans år från år. JK har inte vid något tillfälle under sin långa tjänstetid på ämbetet fullgjort sin inspektionsskyldighet, och han ansåg inte heller att han hade möjlighet att ta upp några inspektioner. Detta är dock en uppgift som åligger JK enligt instruktionen, och både 1939 och 1947 års utredningar underströk att en mycket väsentlig del av JK:s arbete består av att genom inspektioner utöva kontroll av ämbetsverken.

I den kommitté som avgav sitt utlåtande 1939 satt representanter för den nuvarande regeringen. Utrikesminister Undén var ordförande, och statsrådet Lindell var sekreterare i utredningen. Denna framhöll mycket kraftigt vikten av att en regelbunden inspektion av ämbetsverken företogs åtminstone vart tionde år. För närvarande sker kontrollen över ämbetsverken på det sättet att summariska redogörelser skickas in till JK-ämbetet och granskas där av en person med heltidsarbete i annat statsverk. Han har ett visst arvode för sin granskning. JK personligen har alltså inte mycket att göra med kontrollen av ämbetsverket.

Detta beror, som herr Herlitz påpekade, inte på något fel på JK:s person. Han är en ovanligt ambitiös och duktig ämbetsman, men han har fått alltför stora arbetsuppgifter. Man kan ju hålla på principen, att ett ämbete skall vara ett förtroendeuppdrag och vara odelbart, bara så länge som man inte lastar på ämbetet en övermänsklig arbetsbörda. JK har nu inte någon som helst möjlighet att fullgöra sina skyldigheter enligt instruktionen. Trots att ämbetet under både 1951 och 1952 varit så gott som helt dubblerat genom att även en vikarie fungerat och därtill varit dubblerat under cirka hälften av åren 1953 och 1954, har JK inte lyckats avarbeta balansen, utan den har vuxit år från år. Ändå är Kungl. Maj:t redan nu mycket restriktivt vid sändandet av remisser till JK.

Herr Englund sade att JK:s förnämsta uppgift kanske är att vara kronjurist. Han skall vara regeringens förtroende-

Om utredning ang. justitiekanslersämbetet

man. Det är mycket viktigt med dessa utlåtanden från JK, som är ett fristående och opartiskt organ vid sidan om regeringen. Det måste vara värdefullt för regeringen att ha tillgång till en sådan person. Om man begränsar användningen av hans tjänster på grund av hans andra arbetsuppgifter, så strider det ju mot hela ämbetets idé.

Herr Herlitz bad att någon av reservanterna skulle utveckla vad som står på s. 12 i reservationen. Jag vet inte, om jag vill trötta kammaren med att i detalj gå in på det spörsmålet. Jag vill bara säga att i JK:s roll som kronjurist måste ingå att tillvarata kronans intressen i olika processer. Detta sker för närvarande i alltför liten utsträckning, och kronans rätt blir därigenom kanske många gånger åsidosatt. Vi hade hoppats att i en utredning även få en granskning av omfattningen av en kronjurists uppgifter. Det vore önskvärt att JK fick möjlighet att på annan person delegera sin skyldighet att i processer föra kronans talan, så att kronans rätt verkligen bleve tillvaratagen.

Redan den omständigheten, att chefskapet för åklagarmyndigheten 1947 borttogs från JK, visar ju att ämbetet inte är odelbart. Den kommitté, som avgav sitt utlåtande 1939 och som siktade på en framtida uppdelning av ämbetet på grund av processreformen, sade redan då att utom chefskapet för åklagarmyndigheten kunde man ifrågasätta att från JK ta bort inspektionen över ämbetsverken. Det finns ingenting i och för sig som säger att samma person måste handha inspektionen av ämbetsverken och fungera som kronjurist.

Vi har kommit fram till att situationen inom JK-ämbetet bör föranleda åtgärder från statsmakternas sida. JK:s arbetsuppgifter bör utredas, och det måste bli en förändring, så att den person, som sitter som kronans förtroendemän, verkligen kan fullgöra de uppgifter som enligt instruktionen åligger honom. Tidpunkten är, som jag sade, lämplig nu med tanke på den pågående JO-utredningen. Vi reservanter kan inte finna något skäl att uppskjuta en utredning, vi

tror inte att det kommer att ske en förbättring av sig självt. Förbättringar kommer sällan av sig själva. Det behövs utredningar, och det behövs vanligtvis kraftiga tag för att få förbättringar till stånd.

Herr HERLITZ (h):

Herr talman! Jag begärde ordet för att få inlägga en bestämd gensaga mot vad den föregående ärade talaren sade om att, då utskottet trodde på möjligheten av den föreliggande balansens nedbringande, så hade utskottet inga som helst grunder för detta sitt påstående, och om att justitiekanslern själv inte heller kunde ge några förhoppningar därom. Jag vädjar till dem som var med i utskottet att ge mig rätt, då jag säger att det förhåller sig tvärtom. Vi resonerade ganska ingående om saken, vi talade med justitiekanslern, vi funderade och räknade. Naturligtvis kunde varken justitiekanslern eller vi på grundval av de föreliggande siffrorna komma till några säkra omdömen om att då och då skulle balansen vara avarbetad, men det samfälliga omdömet från oss och från justitiekanslern på grundval av det material, som vi hade framför oss, var att vi borde satsa på den förhoppningen. Därvid byggde vi också på att Kungl. Maj:t skall begagna de möjligheter som det förhandenvarande förslagsanslaget ger att nu under en tid öka justitiekanslersämbetets arbetsmöjligheter, så att balansen kan nedbringas snarast.

Självklart talar vi inte om balansens nedbringande till noll. Möjligen har detta föresvävat fru Gärde Widemar. Det kan ju inte förekomma i något ämbetsverk att man har en balans som är lika med noll. Någon balans måste man alltid räkna med.

Efter härmed slutad överläggning gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgiv-

na reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Englund* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad sammansatta konstitutions- och första lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid fru *Gärde Widemar* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 99;

Nej — 33.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1955/56 under elfte huvudtiteln, avseende anslagen inom inrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner m. m.

Punkterna 1—109

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 110

Om anslag till fortbildningskurs för läkare vid barnavårdscentraler

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 3 350 000 kronor.

I en inom andra kammaren av fröken *Liljedahl* m. fl. väckt motion (II: 80) hade hemställts, att i enlighet med ett av medicinalstyrelsen framställt förslag 7 000 kronor måtte anslås för en fortbildningskurs för läkare vid barnavårdscentraler.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angivna orsaker hemställt,

a) att riksdagen måtte till Bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 3 350 000 kronor;

b) att motionen II: 80 icke måtte av riksdagen bifallas.

I motiveringen hade utskottet anfört bland annat:

»Vad beträffar den i motionen II: 80 berörda frågan om anordnande av en fortbildningskurs för läkare vid barnavårdscentraler är även utskottet av den mening, att en dylik kurs i och för sig skulle fylla ett visst behov. Utskottet vill emellertid erinra om att möjligheterna för läkare att skaffa sig utbildning i barnpsykiatri är så begränsade, att det kan ifrågasättas om nu tillgängliga lärarkrafter förslår för denna nya uppgift. Då vidare här såsom på andra områden återhållsamhet måste iakttagas med statsutgifterna, har utskottet liksom departementschefen kommit till den uppfattningen, att behovet av ifrågavarande kurs inte är så trängande, att medel för ändamålet nu bör anvisas. Utskottet kan alltså inte tillstyrka bifall till motionen II: 80.»

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herr *Ohlson*, fröken *Andersson*, herrar *Sunne* och *Malmberg* i Sköv-

Om anslag till fortbildningskurs för läkare vid barnavårdscentraler

de, fröken *Elmén* samt herrar *Widén*, *Birke* och *Gustafsson* i Skellefteå ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under b hemställa, att riksdagen måtte i anledning av motionen II: 80 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad i reservationen anförts.

I det av reservanterna förordade yttrandet hade det nyss återgivna stycket ersatts av följande uttalande:

»Vad beträffar den i motionen II: 80 berörda frågan om anordnande av en fortbildningskurs för läkare vid barnavårdscentraler är även utskottet av den mening, att en dylik kurs skulle fylla ett stort behov. Utan tvivel är djupare insikter hos läkarna önskvärda om den betydelse, som ökad förståelse för barnens psyke och reaktionssätt i de tidigare åldrarna har för en riktig uppfostran och för att förebygga nervösa rubbningar. Med hänsyn härtill och då kostnaden för ifrågavarande kurs — 7 000 kronor — synes kunna rymmas inom anslagsramen utan höjning av beloppet, tillstyrker utskottet att motionen bifalles på det sätt, att riksdagen uttalar att av anslaget 7 000 kronor må under nästa budgetår disponeras för en fortbildningskurs för läkare vid barnavårdscentraler.»

Fröken **ANDERSSON** (h):

Herr talman! Det rör sig här om ett anslag på 7 000 kronor för anordnande av en fortbildningskurs för läkare vid barnavårdscentraler. Det är medicinalstyrelsen som har framfört önskemål om detta anslag. Styrelsen anser nämligen att det är nödvändigt med djupare insikter hos läkarna om barnens psyke i de tidigare åldrarna för att arbetet skall kunna bedrivas effektivt på det mentalhygieniska fältet. Det är självfallet fråga om en kortare kurs, och man kan kanske säga att den inte kan medföra så stor fördjupning av kunskaperna, men den skulle dock innebära att läkarna, som ju redan har en grund att bygga på, kan följa med utvecklingen på detta om-

råde. Som väl alla känner till, anordnas likartade fortbildningskurser för sjuksköterskorna vid barnavårdscentralerna, och vi reservanter menar, att det är minst lika viktigt att sådana kurser kommer till stånd för läkarna inom området.

Hälsokontrollen av barn har efter hand utbyggts, så att statsbidrag nu utgår för barn upp till 7 år. Vid undersökningar har det visat sig att kontrollen av barnen är ganska allmän upp till 2 å 3 års ålder, men vid något högre ålder blir det fråga inte bara om hälsokontroll i fysisk bemärkelse utan också om den psykologiska och mentalhygieniska sidan, uppfostringssidan alltså, och under sådana förhållanden är det önskvärt att läkarna får både utbildning och fortbildning på detta område.

Det är ganska intressant att läsa referat av det betänkande som 1953 års psykologkommitté avlämnade i går och som finns refererat i dagens tidningar. Kommittén understryker just vikten av en utbildning som denna särskilt för dem som har hand om barna- och ungdomsvården liksom för dem som arbetar inom den skolpsykologiska verksamheten.

Utskottet säger — och principiellt står utskott och reservanter på samma sida — att även majoriteten anser att en dylik kurs i och för sig skulle fylla ett »visst» behov. Det är nog det minsta man kan säga, jag tror den skulle fylla ett mycket stort behov. Emellertid tvivlar utskottet på att tillgängliga lärarkrafter förslår för denna uppgift. Det vore ganska intressant att veta, varpå utskottet stöder detta sin uttalande, ity att det ju, som jag nämnde, är medicinalstyrelsen som har begärt kursen. Jag föreställer mig att denna styrelse bör veta, hur det förhåller sig med möjligheterna att få en sådan kurs att fungera.

Man kommer också med den gamla, eller kanske alltför nya historien om återhållsamhet med statsmedel. Jag är den första att erkänna nödvändigheten därav, men jag betonar att det här rör sig om endast 7 000 kronor, vilka eventuellt kan rymmas inom anslagsramen, ty denna post ingår i ett mycket stort anslag.

Om anslag till fortbildningskurs för läkare vid barnvårdscentraler

För att kunna anordna kursen behövs dock riksdagens stöd. Jag förnekar inte att också 7 000 kronor är pengar, men pengarna kommer till en vettig användning, och även utskottet anser ju att ett visst behov föreligger.

Reservanterna anser det vara så betydelsefullt, att läkarna får tillfälle att vidareutbilda sig och ta del av utvecklingen speciellt inom barnpsykologi och barnpsykiatri, att vi yrkar — och jag skall be att få göra detta yrkande till mitt, herr talman — bifall till reservationen.

Herr KARLSSON, GUSTAF, (s):

Herr talman! Det är, som fröken Andersson sade, här fråga om ett relativt litet anslag på endast 7 000 kronor. Man kan naturligtvis säga att det är en bagatell i en huvudtitel med i runt tal 533 miljoner kronor, och även i förhållande till det anslag som det nu närmast gäller, 3 350 000 kronor, kan man ju säga att dessa 7 000 inte betyder så mycket. Det är svårt att ha någon annan mening, om man ser dessa siffror i relation till varandra.

Nu är det emellertid en gång så, att när de olika styrelserna och verken till departementen inger sina petita, i detta fall medicinalstyrelsen, har denna föreslagit en hel rad åtgärder, som skulle vara lämpliga att vidtaga. Så har man i vederbörande departement fått sitta och gallra och väga, hur mycket som skall kunna gå på den eller den huvudtiteln. Härvid har också denna kurs fått läggas åt sidan, inte därför att vederbörande departement och, som det nu närmast gäller, utskottet skulle vara likgiltiga för fortsatt upplysning på detta område, utan därför att denna kurs inte har fått plats inom anslagsramen. Medicinalstyrelsen har föreslagit flera olika kurser och anordningar, förstärkningar på skilda områden, om vilka Kungl. Maj:t har måst säga, att detta kan vi inte ta för närvarande, utan det får vi ligga på och se, hur det kan bli i fortsättningen.

Man måste ju säga, att om det nu är

fråga om ett litet belopp, så är det också fråga om en mycket liten verksamhet. Man kan ju inte påstå att det gäller någon särskilt angelägen sak och hävda att vården här skulle liksom försämrats, om denna kurs inte kommer till stånd. Kursen är ju avsedd för 20 deltagare under 3 dagar. Jag är personligen ingalunda emot upplysning i allmänhet och inte heller när det gäller fortbildning och upplysning av läkare. Jag vill försäkra att inte heller utskottet i sin helhet är emot detta, men vi har gått ut ifrån att då Kungl. Maj:t har vägt denna fråga och funnit att man får avstå åtminstone för denna gången, har vi i utskottet sagt oss att vi inte har någon anledning att gå emot Kungl. Maj:ts förslag. Det är väl inte uteslutet — jag rent av hoppas det — att man ett kommande år skall kunna sätta i gång en sådan här verksamhet, men det får man ta ställning till vid det tillfället.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag under denna punkt.

Herr OHLON (fp):

Herr talman! Den föregående ärade talaren ansåg att när nu Kungl. Maj:t har måst säga nej till många andra kurser, som har begärts av vederbörande myndighet, så var det helt naturligt att det blev avslag även för denna kurs i barnpsykiatri. Han gjorde vidare gällande att det var fråga om en liten verksamhet. Det är en liten fråga och ingen stor och angelägen sak, sade han. Till detta vill jag säga att våra läkares barnpsykiatriska utbildning ju, enligt vad som är allmänt omvitnat, är eftersatt i vårt land och att planer är å bane att åstadkomna förbättringar just på denna punkt. En av de detaljer, som ingick i den förbättrade läkarutbildning, varom riksdagen fattade beslut någon gång i december i fjol, gällde just utbildningen av barnpsykiatriker. Vi har på detta område föga tradition att falla tillbaka på. Man har skylt på att det inte funnits ett tillräckligt antal vetenskapligt utbildade krafter vid universiteten för att bygga

Om anslag till fortbildningskurs för läkare vid barnavårdscentraler

ut utbildningen på detta område. Medicinalstyrelsen har därför begärt, att det under en övergångstid skulle sättas i gång med utbildningskurser för läkare i barnpsykiatri.

Detta är ju en obetydlig sak ekonomiskt sett, men jag skulle föreställa mig att för våra barnavårdscentraler är den fråga, som vi nu diskuterar, av ganska fundamental betydelse. Det är lustigt att läsa i utskottets utlåtande, att utskottet grundar sin negativa inställning framför allt därpå, att det råder brist på läkare som skulle kunna svara för denna utbildning. Det blir ju liksom ett perpetuum mobile: vi har brist på läkare, och då gör vi den bristen ännu större genom att inte ordna utbildning. Det hade varit riktigare att resonera på ett rakt motsatt sätt: därför att det råder brist på läkare och barnpsykiatriker, är det angeläget att vi under åtminstone ett övergångsskede ordnar sådana här kurser, så att läkare, vilka skall fästas vid barnavårdscentralerna, skall få någon utbildning i ämnet i fråga. Det är tydligen också på det sättet som medicinalstyrelsen har resonerat. Jag har därför mycket svårt att förstå den skrivning, som utskottet har levererat.

Alla skäl talar för att riksdagen bifaller reservationen och att alltså Kungl. Maj:t får fullmakt att anordna en kurs i barnpsykiatri. Ekonomiskt sett har ärendet liten räckvidd. Någon ökning av anslagssumman är nämligen icke erforderlig.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr HUSS (fp):

Herr talman! Jag vill understryka vad den föregående talaren sagt, speciellt att detta är en ganska viktig fråga för våra barnavårdscentraler, låt vara att denna kurs bara kan ta emot 20 läkare per år. Men om den får pågå under kanske en följd av år, så kommer det dock att bli en ganska avsevärd del av våra barnläkare, som blir delaktiga av denna undervisning. Ett faktum är att våra barnläkare — och däribland också naturligtvis

läkarna vid våra barnavårdscentraler — har en otillräcklig utbildning, för att nu inte säga ingen utbildning alls, i barnpsykiatri. Därmed följer också en betydande svårighet för läkarna att omhändera sådana frågor, som speciellt gäller barnens uppfostran. Läkarna får på det området bli autodidakter och empiriskt inhämta de regler, som de bör handla efter.

Även enligt min uppfattning har utskottet presenterat en ganska egenartad motivering. Det säges att lärarkrafterna inte skulle räckta till. Men om man studerar den plan, som medicinalstyrelsen har uppgjort för denna kurs, finner man att den omfattar tre timmars undervisning i barnpsykologi och tre timmars undervisning i barnpsykiatri. Det synes mig uppenbart att även om det är ont om lärarkrafter, kan de räckta till för tre timmars undervisning i barnpsykiatri. De tre timmarnas undervisning i barnpsykologi kan sannolikt lämnas av någon annan än läkare.

Till slut vill jag framhålla att, som reservanterna påpekar, detta anslag kan rymmas inom det anslagsbelopp, som utskottet har tillstyrkt på denna punkt. Det är alltså inte fråga om någon ökning av anslaget, utan riksdagen behöver endast ge Kungl. Maj:t rätt att av anslaget anvisa 7 000 kronor för detta ändamål. Det synes mig då vara mycket snålt av utskottets majoritet att inte kunna gå med på denna viktiga och tämligen billiga anordning.

Jag instämmer därför, herr talman, i yrkandet om bifall till reservationen.

Fru SJÖSTRÖM-BENGTSSON (s):

Herr talman! Jag skall inte säga många ord i denna fråga utan vill endast påpeka, att all vetenskaplig och framför allt praktisk erfarenhet ger vid handen, att ju tidigare en särprägling hos ett barn upptäcks, desto lättare är det att komma till rätta med barnets svårigheter och få in det på rätt spår igen.

När det här begärs anslag till en kurs för läkare vid barnavårdscentralerna, är jag inte så optimistisk, att jag tror att vi

Om anslag till fortbildningskurs för läkare vid barnavårdscentraler

genom denna kurs kan få till stånd en verklig utbildning i barnpsykiatri. Utbildningen vid kursen kan emellertid kanske bli tillräcklig för att läkarna vid barnavårdscentralerna i tid skall kunna upptäcka, om ett barn är särpräglat, och då kan ja barnet remitteras till de barnpsykiatriska rådgivningsbyråer som inrättats och där man kan ta närmare hand om barnet.

Jag tycker det är ganska beklagligt att statsutskottets majoritet vid sin gallring mellan nödvändiga och mindre nödvändiga anslag kommit att stanna för att just detta lilla anslag skulle vara obehövt. Jag tror att man genom den här föreslagna utbildningskursen kan vinna betydligt större värden än vad de 7 000 kronor det här är fråga om representerar. Det kan gälla att redan från början få in barnen på rätt spår, så att de kan växa upp till livsdugliga och goda samhällsmedborgare. Om ett barns särprägling inte upptäcks i tid, riskerar man att det längre fram i livet kan få stora svårigheter och att det kan bli förenat med betydande utgifter för det allmänna att hjälpa en sådan människa till rätta.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr ANDERSON, IWAR, (s):

Herr talman! Jag har kanske inte så mycket att invända mot den senaste talarinnans argumentering, utan jag begärde ordet, när herr Huss påstod, att tre timmars undervisning i detta ämne skulle kunna medföra så stora fördelar för kursdeltagarna. Jag är inte särskilt insatt i den barnpsykiatriska vetenskapen, men jag har deltagit i många andra kurser och vet därifrån, att om deltagarna skall ha någon behållning av undervisningen, måste de föra anteckningar som de sedan studerar närmare. Jag ifrågasätter därför, om inte den kunskap, som det här är fråga om, kan meddelas i de tidskrifter och det tryck som otvivelaktigt finns inom denna vetenskap.

Vi var inom tredje avdelningen tveksamma, om denna kurs skulle kunna fylla en så stor uppgift som man velat

göra gällande. Det var, fröken Andersson, anledningen till att vi använde uttrycket, att den skulle fylla »ett visst behov». Jag håller för min del på att den formuleringen är riktig.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr HUSS (fp):

Herr talman! Det är kanske riktigt, som den föregående talaren framhöll, att det kan synas, som om det vid en kurs som omfattar tre timmar barnpsykologi och tre timmar barnpsykiatri inte skulle kunna meddelas så värt mycket kunskaper av värde för läkarutbildningen och att dessa kunskaper måhända i stället skulle kunna spridas genom tidskriftsartiklar. All erfarenhet lär dock att den personliga undervisningen av lärare med praktisk erfarenhet och den direkta kontakten mellan lärare och lärjungar inte bara inom den medicinska undervisningen utan även på andra fält ger betydligt mer än mer eller mindre torra referat eller mer eller mindre grundliga diskussioner i tidskriftsartiklar. Man får besinna att de läkare, som det här är fråga om, dock har hunnit förvärva en viss praktisk erfarenhet av hit hörande ting. Om de efter inhämtandet av denna grundläggande praktiska erfarenhet får vissa riktlinjer i fråga om barnpsykiatrien litet mer noggrant angivna av en lämplig lärare, kan detta komma att spela en rätt stor roll för deras fortsatta verksamhet.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föreslagits i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Fröken Andersson begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter gi-

ven varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 11 punkten 110, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan med den ändring, som föreslagits i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Punkterna 111—113

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 114

Anslag till abortförebyggande åtgärder

Med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att riksdagen måtte till Abortförebyggande åtgärder för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 175 000 kronor.

Herr GÖRANSSON (fp):

Herr talman! Frågan om abortförebyggande åtgärder har varit föremål för överläggning i riksdagen för några veckor sedan i ett annat sammanhang. Det var när första lagutskottet avgav sitt utlåtande över ett par motioner, vari yrkades en översyn av abortindikationerna. Utskottets ledamöter hade i vissa punkter olika meningar, men det rådde en samstämmig uppfattning om att i fall man skall komma till rätta med abortfrågan måste det tillgripas kraftigare åtgärder än som för närvarande är fallet, och framför allt måste man satsa pengar på abortförebyggande åtgärder. Det är för övrigt en åtgärd, som har rekommenderats under tjugu år, redan

under trettiotalet när befolkningskommissionen sysslade med spørsmålet vad som skulle göras för att nedbringa antalet aborter. Inrikesministern ställer också i sin proposition sig välvillig till tanken att intensifiera verksamheten vid rådgivningsbyråerna och uppskattar i likhet med abortutredningen det understödjande arbete, som utföres vid dessa byråer.

Det belopp, som står till förfogande för kuratorerna vid rådgivningsbyråerna för att avhjälpa omedelbara och överhängande hjälpbehov, uppgår till 75 000 kronor. Hela abortklientelet omfattar emellertid tusentals människor. Nu har dessa byråer vissa andra medel till förfogande i form av anslag från lands- ting och kommuner — jag vet inte hur stora de kan vara — men jag vill i anslutning till vad som påpekades för några veckor sedan framhålla, att ett enhälligt lagutskott på den punkten uttalade, att vi måste göra mycket mer än vi hittills har gjort för att avvärja det samhällsöndra, som här existerar, och för att hjälpa människor, som befinner sig i en olycklig situation, utan dessa operativa ingrepp. Fördelen med den ekonomiska hjälp och det understöd, som lämnas vid rådgivningsbyråerna, är också att klientelet omedelbart kan få den ekonomiska hjälpen på byråerna och icke behöver vända sig exempelvis till socialvårdsbyrån och där på nytt för främmande människor rulla upp sitt olycksöde.

När inrikesministern nu är närvarande här i dag, har jag velat erinra om detta. Jag har självfallet inget yrkande på denna punkt men en önskan att inrikesministern, när abortutredningens förslag skall upptagas till en närmare behandling i departementet, som jag förmodar under höstens lopp, måtte beakta att vi här har att göra med en företeelse i vårt samhällsliv, där mänskliga och etiska skäl gör att vi på allt sätt får försöka att minska det antal operationer, som företages för att hjälpa människor i ett nödläge, operationer som i många fall icke kan karakteriseras på annat sätt än såsom nödlösningar.

Anslag till understödjande av helikopterflyg

Häri instämde herr andre vice talmannen *Lodenius* (bf).

Herr statsrådet **HEDLUND**:

Herr talman! För någon tid sedan bebadade statsrådet Lindström en utredning angående familjerådgivning över huvud taget, och meningen torde vara att denna utredning skall syssla även med problem av denna art. Först sedan utredningen kommit fram med några förslag kan vi tänkas komma att ta upp ärendet till behandling på nytt.

Herr **GÖRANSSON** (fp):

Herr talman! Med anledning av den upplysning, som inrikesministern nu lämnat, måste jag ju säga, att det hela verkar litet brydsamt och beklämande. Vi hade nog inom utskottet tänkt oss — i varje fall hade jag gjort det — att man efter så många år skulle komma fram till åtgärder av mera direkt och omedelbar natur. Materialet finns samlat i abortutredningen. Om denna fråga skall bakas in i en del andra frågor om familjerådgivning o. s. v., misströstar jag om att den förutsättning, som vi uppställde i första lagutskottets utlåtande, nämligen att snabba och effektiva åtgärder skulle vidtagas, kommer att inställa sig. Jag vet ingenting närmare om utredningen angående familjerådgivningen, men jag betecknar upplysningen som överraskande och kanske även ägnad att väcka bekymmer.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, bifölls vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Punkterna 115—125

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 126

Anslag till understödjande av helikopterflyg

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Understödjande av helikopterflyg för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sunne* (I: 91), och den andra inom andra kammaren av herrar *Rimås* och *Boija* (II: 120), hade hemställts, att riksdagen måtte bevilja ett förslagsanslag på 12 000 kronor, som skulle möjliggöra en periodisk placering av en helikopter i Norrköping, avsedd att stå i beredskap för angelägna transporter i Östergötlands skärgård.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 91 och II: 120 till Understödjande av helikopterflyg för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Karl Andersson* och *Sunne*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 91 och II: 120 till Understödjande av helikopterflyg för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 212 000 kronor.

Herr **SUNNE** (fp):

Herr talman! Tillsammans med herr Karl Andersson i denna kammare har jag fogat en reservation vid denna punkt, som ju gäller understödjande av helikopterflyg.

När Kungl. Maj:t år 1951 uppdrog åt flygförvaltningen att utreda frågan om möjligheterna att använda helikopterflyg, förutsattes att förvaltningen hade sin uppmärksamhet riktad på angelägenheten av förbättrade anordningar inom hela landet för att vid behov kunna bispringa befolkningen i glest bebodda trakter. Uppdraget avsåg alltså en utredning rörande en på helikopterflygning grundad undsättnings- och räddningstjänst, särskilt möjligheterna att vid sjukdomsfall eller isolering på grund av väderleksförhållanden och dylikt kunna bispringa befolkningen i landets glest be-

Anslag till understödjande av helikopterflyg

bodda trakter. Utredningen kom fram till att helikoptern väl skulle lämpa sig för våra norrländska förhållanden, där tillgången på landningsplatser för konventionella flygplan är mycket begränsad. Men man hade också sin uppmärksamhet riktad på skärgårdarna, och flygförvaltningen rådgjorde därför inte bara med länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län, utan också med länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands och Östergötlands län. Dessa sistnämnda länsstyrelser framhöll behovet av flygtransport med helikopter vid inträffade svåra sjukdoms- eller olycksfall i skärgården under den s. k. förfallstiden, d. v. s. då isen hindrar båtförbindelse och varken bär eller brister.

Länsstyrelsen i Östergötlands län framhöll bl. a., att många skärgårdsbor blir helt isolerade under längre eller kortare tid varje år, då isarna inte är körstarka. En helikopter skulle bli värdefull vid räddnings- och undsättnings-tjänst, särskilt efter inträffade sjöolyckor vid kusten. Det skulle också stå i god överensstämmelse med det allmännas intressen, att befolkningen i skärgården tillgodosåges på ett sätt som kunde medverka till att minska bortflytningen från öarna.

För närvarande finns genom flygförvaltningens försorg sjuktransportplan för ambulansflygning baserade i Luleå, Östersund och Hägernäs. Dessutom är helikopter placerad i Kiruna och Hägernäs. Det finns också flera andra platser där helikopterflygning lönar sig, och Ostermans Aero Aktiebolag har placerat helikopter där. I Norrland kommer helikoptern till användning under vissa delar av året, främst under snösmältnings- och islossningstiden, då det är svårt med landningsmöjligheterna för flygambulanter. Man räknar med att dessa perioder årligen omfattar ungefär två månader, kanske något mer. Denna beredskapstjänst bekostas helt av statsmedel, och det är att märka att även ersättning för själva flygtimmarna utgår av statsmedel.

För oss som bor i län vid ostkusten med skärgårdar, vågar jag säga att skär-

gårdarna är vårt norrlandsproblem. Inträffar sjukdoms- eller olycksfall ute på de isolerade öarna under den tid då isen varken bär eller brister, kan det vara så gott som omöjligt att inom rimlig tid få den vårdbehövande under läkarvård. Jag har i min motion omnämnt ett sådant fall, som inträffade förra året. Den sjuke anhöriga kunde inte få ut någon läkare och vände sig därför till Ostermans här i Stockholm. Kostnaden för en flygning dit ut skulle emellertid bli cirka 1 800 kronor, och man måste avstå. Läkare kom inte, och den sjuke avled senare. Det är möjligt att utgången i alla fall blivit sådan, men om läkare kunnat komma inom rimlig tid, skulle kanske ändå en möjlighet till räddning ha kunnat föreligga.

Under påskferien hörde jag talas om ett annat fall ute i skärgården. En man snavade i en båt, slog huvudet i båt-kanten och föll över bord. Hans kamrater fick upp honom så gott som genast. Man sökte få ut läkare, men de svåra förhållandena i skärgården just då gjorde att någon läkare inte kunde komma ut. Man kontaktade också i detta fall Ostermans, men det visade sig att flygningen till denna ö skulle kosta ungefär 2 000 kronor, och de anhöriga kunde inte ikläda sig en sådan kostnad. Utgången blev också här, att mannen dog innan läkare kunnat komma ut.

Det beräknades att flygningen från Stockholm skulle kosta 500 kronor i timmen, men om en helikopter kunde placeras t. ex. i Norrköping under den svåra tiden, så var flygbolaget villigt att tillgodogöra sig endast 160 kronor per flygtimme, detta under förutsättning att en beredskapsersättning av 12 000 kronor garanterades för en månad framåt. Det är klart att läkare snabbt skulle kunna komma till undsättning, om en sådan stationering av helikopter kunde ordnas, och flygresorna skulle inte bli dyrare än att sjukvårdskassorna, efter den nya sjukförsäkringslagens ikraftträdande i januari 1955, borde kunna betala kostnaderna, vilket de ju är befriade från i Norrland.

Jag har fått flera brev från personer,

Anslag till understödjande av helikopterflyg

bosatta där ute på öarna. De skulle bli synnerligen glada, om motionen kunde bifallas och de därigenom skulle få den säkerhet, som vinnes genom att en helikopter placeras i deras närhet under den särskilt svåra tiden, när isen varken bär eller brister. Under den tiden kan de inte komma fram inomskärs utan måste fara utomskärs, som det heter, och då tar transporter till läkare alldeles för lång tid.

Jag skall återge valda stycken av ett brev från en man vid kustbevakningen. Han skriver på följande sätt: »Då isen på sina håll ej är gångbar och på andra ställen för hård att forceera med våra båtar, står man ju maktlös. Detta även i sådana fall då spaningsuppdrag utanför istäcket vore påkallade. Vi ha i Häradskärsområdet så gott som hela ostkustens fiskeflotta samlad här plus en hel del blekingar under fiskeperioden januari—april. Skulle någon olycka inträffa, som kräver snabb transport till läkare eller sjukhus, förstår envar att kritiska situationer kan inträffa, vilka endast en flygtjänst kan bemästra. Helikoptern skulle således ej enbart bli till gagn för den bosatta befolkningen å öarna utan även för flera hundratal fiskare från andra håll. I samverkan med tullverkets kustbevakning och dess kustpostering vid Fyruden, som är utrustad med radiostation och jämt bemannad, skulle en helikopter kunna utföra ett positivt arbete under vintern till gagn för alla parter.» — »Det har», säger han vidare, »inträffat fall då vederbörande har fått vara utan både läkare och medicin. Det är dock för sent att åstadkomma hjälpmedel då olyckorna inställt sig. Och det bör kommas ihåg att det här gäller människoliv, som bör räddas. Ser man nu på den psykologiska effekten en helikopter utgör, finner man att öborna ju inges en trygghetskänsla av för den omhuldade stadsbon oanade mått. Och följden av en helikopter i berörda områden skulle säkerligen bli att tankarna på flyttning in till närmaste stad eller tätort skingrades. En skärgård utan fast bosatt befolkning skulle få konsekvenser inom flera områden. Jag tänker nu först på rekryteringen till

våra marina bevakningsuppgifter, där för närvarande skärgårdsbon utgör en ovärderlig tillgång.»

Så långt brevskrivaren. Nu har ju visserligen utskottet skrivit välvilligt, som det heter, och förutsatt, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet riktad på saken. Tillsammans med några ledamöter motionerade jag i samma sak år 1951, och även då skrev utskottet lika välvilligt, att Kungl. Maj:t skulle ha sin uppmärksamhet riktad på saken. Nu har det gått fyra år, och uppmärksamheten har hittills inte varit särskilt stor. Detta ständliga uppskov för ju med sig, att fler och fler människor lämnar öarna där ute och flyttar in till fastlandet. Som det påpekas i det brev, som jag nyss citerade, kan detta inte ur några synpunkter vara tillfredsställande.

Vi reservanter anser, att de gynnsamma erfarenheter, som man har av räddningstjänsten med helikopter, bör leda till att den successivt utbygges till att omfatta hela landet. Ett första steg vore då, att riksdagen bifaller yrkandet i motionen. Det gäller i alla fall en förhållandevis liten summa, som avser ett behjärtansvärt ändamål.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till den av mig och herr Karl Andersson vid denna punkt av utlåtandet fogade reservationen.

Herr KARLSSON, GUSTAF, (s):

Herr talman! Utan tvivel är det en mycket angelägen uppgift att försöka bistå människor, som av en eller annan anledning råkar i svårighet på grund av isolering under den mörka delen av året. Utskottet har också understrukit, att det är en angelägen uppgift att följa denna fråga och även såvitt möjligt utveckla den verksamhet med helikopterflyg, som nu försöksvis har varit i gång under ett år. När riksdagen beslutade helikopterflyg har man utgått från att Norrland befinner sig i en särställning, och kammaren får väl ändå medge att så är fallet. Såvitt man kan döma av erfarenheterna under den korta tid, som verksamheten har pågått, har den utfallit väl, men ti-

Anslag till understödjande av helikopterflyg

den torde få anses alltför kort för att man skall våga göra ett bedömande på längre sikt.

Anledningen till att utskottet inte har kunnat tillmötesgå motionärerna blir nog uppenbar, om jag återger klämman i motionerna. I dessa har hemställts, »att riksdagen beviljar ett förslagsanslag på 12 000 kronor, som skulle möjliggöra en periodisk placering av en helikopter i Norrköping, avsedd att stå i beredskap för angelägna transporter i Östergötlands skärgård».

Vi är alls inte på det klara med att riksdagen skulle vara beredd att här anvisa ett förslagsanslag på 12 000 kronor utan några vidare undersökningar från statsmakternas sida. Jag rent av ifrågasätter, om Östergötlands skärgård är den skärgård som bör komma i främsta rummet när det gäller att bryta isoleringen. Jag skulle tro att — om man undantar Norrland — Stockholms skärgård utgör det största problemet. Där är det den längsta vägen från sjukhusen på fastlandet ut till öarna, och där råder tidvis de största svårigheterna. Stockholms läns landsting har under flera år försökt att bryta den isolering, som uppstått vintertid, dels med vanligt flyg och dels på senare tid med helikopterflyg. Landstinget har nedlagt rätt stora pengar på detta område, och jag tror också att det har gjort en mycket god insats. Jag vill ifrågasätta, om inte motionären herr Sunne skulle ha vunnit mycket mer, om han i Östergötlands läns landsting nedlagt sin energi på att komplettera de sjuktransporter, som där är organiserade, med sådana här anordningar. Detta hade kanske nog legat närmast till hands.

Om staten utan vidare skulle bevilja 12 000 kronor för Östergötlands läns landsting, kan nog ifrågasättas, om man skipar den rättvisa, som man ändå försöker göra vid anslagsanvisningar — jag vill inte påstå att det alltid lyckas, men i varje fall försöker man att göra det.

Inom utskottet har vi inte kunnat biträda de synpunkter, som motionären har givit uttryck åt, främst med hänsyn till landstingens uppgifter. Det är visserligen här fråga om ett frivilligt åtagande

av landstingen, men det ligger nära till hands att de fullgör denna uppgift. Därtill kommer den betydelse sjukvårderna har när det gäller att ersätta sjuktransporter, vilket ställer frågan i ett annat läge än tidigare.

Vi har sagt, att Kungl. Maj:t utan tvivel följer utvecklingen på detta område, och skulle det visa sig att åtgärder inte kan vidtas enbart av Östergötlands läns landsting, finns den möjligheten att göra påpekanden hos Kungl. Maj:t, som i sin tur har att pröva ärendena och gå till riksdagen, om det befinnes vara erforderligt. Detta är en säkrare väg än om en motionär här yrkar på att medel skall anvisas för än det ena än det andra ändamålet.

Jag vill sluta med att försäkra både reservanterna och kammaren att utskottet ingalunda är likgiltigt inför dessa uppgifter, men utskottet har ändå att följa de regler och den praxis vid anslagsgivning som har gällt och gäller. Därför har utskottet inte kunnat annat än yrka avslag på den motion, som här föreligger.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr ANDERSSON, KARL, (s):

Herr talman! Det kanske kan synas underligt, att jag i denna fråga har reserverat mig till förmån för en motion, som avser en samarittjänst i Gryts skärgård i Östergötlands län. Att jag gjort det, bottnar kanske djupast i rent personliga erfarenheter. Jag är kanske en av de få i denna kammare, som har upplevt skärgården vintertid. Det är ofantligt många som gör det på sommaren, men på vintern är det kanske inte så synnerligen många som är tvungna att göra det.

Jag har femton vintrars erfarenhet av vad det vill säga att vara isolerad på en ö. På sommaren, när flyttfåglarna anländer och när badgästerna kommer, är ön ett paradiset, men när isen gaskramar ön och vinterstormarna härjar över skärgården, är det inte alltid så lätt att leva där. Detta har gjort att jag har kunnat ansluta mig till det förslag, som motionä-

Anslag till understödjande av helikopterflyg

terna här har ställt, och jag ser saken så att när vi nu har kommit så långt, att vi med teknikens hjälp har möjlighet att bisträcka människor i nöd ute i isolerade skärgårdar, bör vi söka utsträcka denna räddningstjänst över hela vårt land.

Det är alldeles riktigt, som utskottets ärade talesman här har anfört, att Norrland måste komma först, eftersom Norrland har en särställning. Det är ingen som har haft något att invända emot detta. — Norrland har fått komma först. Norrland har kanske nu någorlunda hjälpligt sin samarittjänst ordnad. Därefter bör, säger min vän Gustaf Karlsson, Stockholms skärgård komma i fråga. Men inom utskottet har upplysts, att Stockholms läns landsting redan har ordnat sin räddningstjänst ganska tillfredsställande och att Stockholms skärgård följaktligen fått denna fråga löst. Då är det enligt mitt sätt att se närmast Östergötlands och norra Smålands skärgårdar, som nu kan komma i fråga. Vi har ju i den bohuslänska skärgården dess bättre inte is regelbundet varje vinter, men under de senaste femton åren har vi haft osedvanligt många isvintrar, och under den nu sist förflutna vintern har det varit ganska besvärligt med issituationen. Man har inte kunnat använda något färdmedel, därför att isen varken burit eller brustit, och helikoptern har för första gången såvitt jag vet fått rycka in för att transportera sjuka till läkare. Helikoptern var då stationerad i Göteborg, och det var möjligt att få den, men utan den hjälpen hade den sjuke vid det tillfället inte kunnat erhålla läkarvård. En del öar var isolerade från fastlandet i tre veckor, och landstingets ambulanstjänst kunde inte få förbindelse med folket på öarna.

Vad jag avser är att man skall utveckla denna tjänst så att vi skall få en verklig samarittjänst längs efter hela vårt lands kuster med skärgård. Jag förstår att utskottet nog har samma inställning. Skillnaden är, såvitt jag förstår, endast att utskottet i förlitande på Kungl. Maj:t har ansett att Kungl. Maj:t skall utföra detta utan att riksdagen behöver ta nå-

got ytterligare initiativ. Vi tror givetvis alla på Kungl. Maj:t, men jag har tänkt att det inte skulle skada saken, om riksdagen ville göra en liten framstöt för att kanske något kunna påskynda utvecklingen.

Jag har velat ange dessa skäl, och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr **KARLSSON, GUSTAF**, (s) kort genmäle:

Herr talman! Min gamle och gode vän, den klare och kalle herr Andersson i Rixö, har nu gripits av en varm medkänsla med de människor som har blivit isolerade, och det förstår jag. Jag går, gunås så visst, inte heller fri från vare sig temperament eller känsla. Men här är det väl på det sättet, att denna känsla kan föra litet för långt ifrån de praktiska linjerna, och jag vill göra gällande att herr Karl Andersson har råkat ut för detta, ty han säger, att nu är det ordnat i Stockholms skärgård, vilken som han säger är den angelägnaste, och det är vi också eniga om. Nu behövs det inte göras mera där, säger han, och då är det angelägnaste Östergötlands skärgård.

Jag undrar nu, vilka konsekvenser det skulle få i Stockholms läns landsting till hösten, om vi skulle bifalla denna motion. De har ordnat detta, men det finns ju ingen rimlig anledning, att om staten ordnar saken i Östergötlands län, den inte skulle göra det i samtliga landstingsområden, och vi tycker att man måste beakta denna konsekvens. Vi vill se, i vad mån landstingen kan och vill klara upp saken. Utskottet är överens med motionärerna och reservanterna om att man bör utveckla möjligheterna att bryta isoleringen för människor som kommer i svårigheter, men det finns kanske något delade meningar om de linjer som skall följas. Vi vill nog hålla på att de initiativ som här skall tagas bör gå över Kungl. Maj:t och i varje fall inte genom en direkt medelansvisning från ett förslagsanslag till en viss plats, då man inte där har förhållandena klara.

Anslag till understödjande av helikopterflyg

Herr FRANZON (s):

Herr talman! Jag tror att jag fattat motionären och reservanten herr Sunne riktigt att han menar att vissa skärgårdskommuner kan ur kommunikationssynpunkt ha det lika besvärligt som norrlandskommunerna. Jag har stor erfarenhet från Stockholms läns skärgård av att kommunerna där vintertiden inte har det vidare bättre ställt än i Norrland, och då kommer man in på frågan om vem som skall betala för flygningarna. I Norrland bestrider staten inte endast ersättningen till helikopterflyget per flygtimme, utan staten betalar också ersättning till Ostermans Aero Aktiebolag för den s. k. beredskapstjänsten. I propositionen nr 59 år 1954 säger ju departementschefen ifrån att sjukhassorna inte heller skall belastas med kostnaden per flygtimme. Nu har Stockholms läns landsting ett avtal med Ostermans Aero Aktiebolag angående helikopterflyg vid de tillfällen då flygambulansen vid Hägernäs inte kan tjänstgöra. Vi har haft denna helikopter till vårt förfogande under tre månader på vintern, men frågan om ersättningen till bolaget är inte klar. Vi har inget anslag till mera beredskapsersättningar, vi har betalt 160 kr. per flygtimme, men centralsjukhassan i Stockholms län har från och med i år övertagit ansvaret för denna ersättning per flygtimme, men på landstingets bord ligger ett krav ifrån Ostermans Aero Aktiebolag på 12 000 kronor per månad under dessa tre månaders tid för s. k. beredskapstjänstgöring. Vi har ännu inte tagit ståndpunkt till den frågan. Vi har gjort framställning till sjukhassan om att den skulle åtaga sig en högre ersättning per flygtimme, och sjukhassan svarar, att det kanske är riktigt, men att den inte kan ta vilka kostnader som helst. Om man skulle räkna om dessa 12 000 kronor till en kostnad per flygtimme, så blir det säkerligen 400—500 kronor per flygtimme.

Jag har nu begärt ordet, herr talman, för att säga att detta måste ordnas på något sätt, så att sjukhassorna får bestämda direktiv om hur mycket de får ersätta av kostnaden för helikopterfly-

get, och att frågan, om man inte kan komma fram på den vägen, får lösas på annat sätt. Jag tycker att reservanterna har rätt, då de gör gällande att staten måste åta sig kostnaderna för beredskapstjänsten även i andra delar av landet än Norrland. Även utskottsmajoriteten säger ju att ifrågakvarande räddningstjänst bör successivt utbyggas och att man därvid bör söka sig fram. Jag tycker därför att man, såsom reservanterna föreslår, gott kan börja med Östergötlands läns skärgård, även om där inte förekommer lika stora påfrestningar som i Stockholms läns skärgård, och sedan får de andra länen gemensamt ta upp frågan och se vad som kan göras. Det bästa kanske vore att statsmakterna ger sjukhassornas tillsynsmyndighet sådana direktiv att sjukhassorna ger en större ersättning till landstingen för utgifter på detta område. Enligt de utgifter jag har fått från tillsynsmyndigheten, riksförsäkringsanstalten, är man där för närvarande mycket ovillig att gå med på större ersättning än med 160 kronor per flygtimme. I så fall måste staten ge landstingen ersättning för de kostnader som beredskapstjänsten medför.

Med denna min syn på frågan har jag ingenting emot att yrka bifall till reservationen.

Herr SUNNE (fp):

Herr talman! Den sista upplysningen i herr Franzons anförande var ju ganska värdefull, ty den visar hur frågan i själva verket ligger till i Stockholms läns landsting. Detta landsting har inte gjort mer än något annat landsting, och man har där den uppfattningen att det är staten som skall betala för beredskapstjänsten. Detta landsting har visserligen, enligt vad jag sett i handlingarna, sedan år 1950 betalat 3 000 kronor om året för en räddningstjänst, men den avser ambulansflyget, och denna överenskommelse utgår i augusti månad i år; det är inte säkert att den kommer att förnyas.

Jag är i likhet med herr Franzon av den uppfattningen att det är staten som

Anslag till understödjande av helikopterflyg

bör betala beredskapstjänsten. Från sjukkassehåll bar försports att man där anser att kassorna bör betala ersättningen för utförda flygtransporter med 160 kronor per flygtimme då en sådan transport är oundgängligen behövlig. Men om vi skulle rekvirera en helikopter från Stockholm i förekommande fall till Östergötlands skärgård kom det att kosta minst 500 kronor per flygtimme, och man kan naturligtvis förstå, att detta skulle medföra en alltför stor belastning på sjukkassorna.

När jag här har nämnt att det behövs en helikopter för transporter i Östergötlands skärgård, så har min tanke varit den att dess verksamhetsområde skulle omfatta även en del av Södermanlands skärgård och den småländska skärgården ungefär ned till Västervik. Därmed skulle man tillgodose de aktuella behoven för hela denna del av skärgården, där det på vintern ofta råder sådana förhållanden att förbindelserna med fastlandet endast kan upprätthållas med hjälp av helikopter. Det finns just inga andra delar av denna kuststräcka som behöver komma in fråga för detta slag av räddningstjänst, och man behöver alltså inte befara att det skulle komma framställningar om anslag för samma ändamål från en mängd andra län i denna del av landet.

Jag ber att ännu en gång få understrika att Stockholms läns landsting tills vidare bara har betalat flygtransporter med 160 kronor per flygtimme och att de 3 000 kronorna gäller flygambulanstjänsten och inte helikoptertjänst. Landstinget har ännu inte betalat någon helikoptertjänst och troligen blir det sjukkassan, som kommer att betala den.

Jag vill i detta sammanhang citera ett uttalande i proposition nr 59 till 1954 års riksdag. Herr statsrådet, som jag nu ser är här närvarande, uttalade bl. a.: »Tillgången till en effektiv ambulansflygtjänst är av utomordentligt stort värde, då det gäller att bispringa sjuka och skadade personer. Särskilt i de mera glest bebodda trakterna i landet och i skärgårdarna, där befolkningen åtminstone tidvis lever isolerad, har möjlig-

heterna att på ett snabbt och för den sjuke bekvämt sätt organisera sjuktransporter med flygplan varit av största betydelse och ofta livsavgörande.» Och han säger vidare: »För alternativet att grunda en räddningstjänst på av statsmedel anskaffade helikoptrar talar främst, att möjligheterna till samordning med den militära organisationen kan väntas medföra relativt små administrations- och personalkostnader.» Jag måste säga att dessa herr statsrådets uttalanden faktiskt tyder på att det är hans tanke att ifrågavarande verksamhet bör utsträckas till alla de delar av landet där den är av behovet påkallad, men att han just i det sammanhanget inte har velat gå längre än att genomföra räddningstjänsten i Norrland.

Jag har, herr talman, inte hört något i debatten, som kunnat komma mig att ändra mening, utan jag ber alltjämt att få yrka bifall till reservationen.

Herr ANDERSON, IWAR, (s):

Herr talman! Jag ber först och främst att få understrika vad herr Karlsson i Munkedal anförde, nämligen att vi i varje fall inom tredje avdelningen av statsutskottet hyser ett livligt intresse för att denna fråga bringas till en mera vittgående lösning än den hittills har fått. Jag erinrar om att det var på tredje avdelningens förslag som räddningstjänsten i Norrland kom till stånd, och det bevisar ju att vi hyser intresse för saken.

Att vi inte kunnat tillstyrka motionärens yrkande beror på att hans framställning var alltför lösligt hopkommen. Motionären har inte heller i sitt anförande här berört frågan om huvudmannaskapet och om vem som skulle handha verksamheten. Inte heller i reservationen, vare sig i motiveringen eller i klämman, har han på något sätt angivit hur därmed skulle förfaras.

Vad sedan herr Franzons resonemang beträffar så är det ett hittills olöst problem hur stor del av kostnaderna för flygningarna som sjukkassan bör betala, men jag instämmer med herr Franzon

Anslag till understödjande av helikopterflyg

om att det är synnerligen önskvärt att det snarast möjligt klarlades vad sjukkassan skall betala.

Men jag återkommer till motionen, och jag måste i likhet med herr Karlsson i Munkedal säga, att så lösligt som den är formulerad, kan vi väl inte gärna bifalla reservationen. Trots att jag hyser livligt intresse för denna verksamhet och förstår skärgårdsbefolkningens svårigheter, yrkar jag utan minsta tvekan bifall till utskottets förslag.

Herr SUNNE (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan inte gå med på vad den föregående ärade talaren sade om att motionen är lösligt formulerad. Huvudmannaskapet borde naturligtvis ordnas för oss precis som det är gjort i Norrland, där länsstyrelserna har träffat överenskommelser med staten och med Ostermans. Jag kan inte förstå att jag hade behövt vidröra den saken. Här vore det kanske bättre med länsstyrelsen än med landstinget, eftersom vi i Östergötland har en stor stad som står utanför landstinget.

Herr SVEDBERG, LAGE, (s):

Herr talman! När jag tillsammans med några andra ledamöter i denna kammare i slutet av 1940-talet väckte en motion, där vi hemställde om utredning angående helikopterflyg för räddningstjänsten framför allt i övre Norrland, kunde vi tacksamt notera, att statsutskottet enhälligt tillstyrkte denna hemställan. Utredningen kom till stånd, och dess resultat redovisades av Kungl. Maj:t år 1951. Det hela ledde till att helikopterflyg stationerades i Kiruna och i Östersund. Men tyvärr har ännu inte något sådant flyg stationerats i Västerbottens län, där det framför allt behövs för lappmarken. Här diskuteras nödvändigheten av helikopterflyg i räddningstjänsten särskilt för de områden där man inte kan komma till undsättning på annat sätt. Det är ju naturligt att man därvid tänker, utöver Norrlands fjällvärld och glesbebyggda områden, även på öarna i

vårt lands skärgård, där befolkningen under vissa tider av året är avstängd från möjligheten att få hjälp vid sjukdom eller olycksfall. Men tyvärr har vi fortfarande uppe i Västerbottens län stora områden, som väntar på att få en station för räddningstjänst. Jag behöver bara nämna en kommun i Västerbotten — Vilhelmina med sina 87 kvadratmil är större än Skaraborgs län. I Västerbotten har vi också Tärna, Sorsele och Stensele. Inte minst på grund av de nu pågående sjöregleringarna, inom dessa områden som gör att isarnas bärighet vintertid blir sämre och sämre, så att befolkningen där, som saknar andra framkomlinga färdvägar, ofta kommer i en mycket svår situation.

Herr talman! Jag begärde ordet främst för att vädja till Kungl. Maj:t att vid kommande uthyggnader av helikopterflyget även tänka på Västerbotten, så att en räddningstjänst stationeras där.

Jag kommer, herr talman, att rösta med reservationen, ty jag har den bestämda uppfattningen att när det gäller att rädda människoliv måste samhället gripa in, om den enskilde inte ekonomiskt mäktar det, och genom räddningstjänsten försöka att ge folket en lugnare och tryggare tillvaro. Detta är tillräcklig motivering för mig att stödja reservationen även om starka skäl kan anföras från utskottets majoritet. Det belopp som det här rör sig om, 12 000 kronor, tror jag är välplacerade pengar. Jag hoppas att Kungl. Maj:t tar frågan under förnyat övervägande och försöker ordna det så att även folket i Västerbottens fjällvärld kan få bättre hjälp vid de sjukdomsfall och olycksfall som inträffar i ödebygderna under de tider av året, när man inte kan nå dem på annat sätt än genom helikopterflyg.

Herr statsrådet HEDLUND:

Herr talman: Vad herr Sunne nyss läste upp ur fjolårets statsverksproposition ger ju klart vid handen, att regeringen anser det vara utomordentligt angeläget att ordna sjuktransporter med helikopter. Jag anser att det överhuvud-

Anslag till understödjande av helikopterflyg

taget är nödvändigt för det allmänna att inskrida för att bryta isoleringen för avlägset boende människor och för folk ute i kustbandet under tider när de har svårt att annars komma fram. Detta gäller naturligtvis i all synnerhet vid sjukdomsfall. För den skull har ju också en försöksverksamhet igångsatts. De försök som nu pågår i Norrbotten började dock så sent som i höstas. Så långt man i dag kan se har emellertid försöken utfallit väl, och skall det vara någon mening med en försöksverksamhet, måste man naturligtvis fullfölja verksamheten, om försöken ger anledning därtill. Min mening är i varje fall att så bör ske. I ett sådant sammanhang kommer givetvis frågan om helikopterflyg åt både Västerbottens lappmark och kustbandet upp till behandling.

Herr ANDERSSON, KARL, (s):

Herr talman! Jag anser att landstinget bör vara huvudman, och jag går ut ifrån att landstinget i Östergötlands län liksom också Kalmar läns norra landsting kommer att organisera sådan verksamhet, om det finns utsikter att få statsbidrag. Detta innebär givetvis, att även Stockholms läns landsting får möjligheter till statsbidrag. I den mån sjukkassan kommer att ingripa ekonomiskt, kommer väl detta att gälla hela landet. Jag förmodar att det blir lika i alla landstingsområden.

Sedan kommer jag till det som jag närmast begärt ordet för att säga. Utskottets talesman har mycket kraftigt poängterat, att utskottet inte kunde tillstyrka ett förslagsanslag på ytterligare 12 000 kronor. Men vad är skillnaden? Utskottet föreslår ett förslagsanslag på 200 000 kronor, reservanterna föreslår ett förslagsanslag på 212 000 kronor. Skillnaden avser beloppet. Det är inte alls någon skillnad i anslagens form eller användning. Man bör kunna bifalla reservanternas förslag lika gärna som utskottets. I båda fallen gäller det ett förslagsanslag. Skillnaden är 12 000 kronor.

Herr BERGH (h):

Herr talman! Att argumentationen i en fråga som denna kan bli känslöbetnad

framgick speciellt av vad herr Karl Andersson i Rixö sade i sitt första anförande och senast av vad herr Svedberg från Västerbotten sade. Men om detta är både naturligt och förklarligt, kan det ju inte därmed sägas om oss andra, som håller på utskottets linje, att vi inte skulle behjätta svårigheterna för de människor som det här är fråga om. Det finns ju, om man så vill, svart på vitt på den saken i majoritetens skrivning. Men hur mycket man än behjättar de svårigheter som helikopterflyget avser att avhjälpa, måste man ändå begära att få veta något om hur verksamheten tänkes ordnad, innan man utsträcker den såsom motionärerna och reservanterna föreslår. När det finns så pass oklara punkter som frågan om själva organisationen, är ju redan detta en anledning till att vänta och se. Innan organisationsfrågan är utredd är det onekligen, trots vad herr Karl Andersson sagt, litet egendomligt att man här begärt ett förslagsanslag, därför att ett sådant fall skall ju dock förknippas med anslagsgrunder, så att man vet hur anslaget skall förbrukas.

Reservanternas förslag är alltså något oklart, och jag vill i detta sammanhang stryka under vad statsrådet Hedlund nyss sade, nämligen att den verksamhet, som riksdagen beslöt i fjol, har pågått bara några månader och att man, innan man utvidgar denna i och för sig behjärtansvärda verksamhet, väl ändå måste ha någon tids erfarenhet för att bedöma, vilken organisation som är den lämpligaste. Därtill kommer, att frågan om hur kostnaderna skall fördelas, genom direkta anslag och via sjukkassorna, inte är löst.

Jag menar alltså, herr talman, att lika väl som jag i fjol röstade för att vi skulle få helikopterflyg i Norrbotten, måste jag vara positivt inställd till liknande anordningar i andra delar av landet. Men när vi har börjat experimentera ut en organisationsform där uppe, bör vi låta erfarenheterna från denna verksamhet komma fram, innan vi fortsätter. Så snart så skett är jag för min del beredd att stödja tillkomsten av helikopterflyg

Anslag till understödjande av helikopterflyg

inte bara i Östergötlands skärgård, utan också i de andra skärgårdarna i landet. Men nu ligger inte frågan så till, att man gärna kan biträda reservationen.

Herr KARLSSON, GUSTAF, (s):

Herr talman! Jag vill bara säga ett par ord med anledning av herr Anderssons anförande. Han sade att det inte är någon skillnad mellan reservanternas yrkande och utskottets yrkande i fråga om förslagsanslagets innebörd. Men det måste väl ändå föreligga den skillnaden, att i fråga om de 200 000 kronorna, som utskottet tillstyrker, föreligger det ett avtal och uppdragna linjer för verksamheten, under det att man inte vet någonting om användningen av det anslag på ytterligare 12 000 kronor som reservanterna förordar. Det måste enligt mitt sätt att se vara en mycket väsentlig skillnad.

Jag förstår mycket väl, att herr Franzon yrkar bifall till reservationen. Han vill gå köksvägen och för Stockholms läns landsting få del av kakan. Det begriper jag mycket väl, så det var ingen överraskning för mig, men jag tycker kammaren bör ta under överbägande om man verkligen på det sättet skall ordna denna sak eller om man inte hellre bör gå den traditionella vägen att först göra en undersökning, så att man får reda på vad det skall kosta.

Herr SVEDBERG, LAGE, (s):

Herr talman! Jag skulle vilja vända mig med en replik mot herr Berghs yttrande. Herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet yttrade nyss, att erfarenheterna visat sig vara mycket gynnsamma, och det är väl en klar deklaration om att man redan nu från Kungl. Maj:ts sida ser att frågan har sin speciella aktualitet. Detta borde väl så mycket mer motivera ett bifall till den reservation som här föreligger. Det gäller inga stora belopp, men man skulle vinna en viss trygghet för befolkningen inom Östergötlands skärgård.

Herr SUNNE (fp):

Herr talman! Jag är delvis förekommen av herr Svedberg. Jag tänkte också gentemot herr Bergh säga, att inrikesministern ju uttalade, att man hade mycket gynnsamma erfarenheter av helikopterflyget. Under sådana förhållanden behöver man väl inte invänta ytterligare resultat.

Man frågar hur det skall organiseras, men den frågan blir väl aktuell först när saken är beslutad. Ostermans uppger, att de har möjlighet att ställa en helikopter till förfogande — som motionär sökte jag kontakt med dem och fick då det beskedet. Sedan måste det väl bli en förhandlingssak mellan å ena sidan Kungl. Maj:ten och länsstyrelsen eller landstinget — vilken det nu är som skall bli huvudman — och å andra sidan helikopterbolaget. Den saken anser jag inte på något sätt bör ligga i vägen.

Jag vill emellertid påpeka, att det är av mycket stor vikt att någonting göres snart. Den ständiga avflyttningen från skärgården gör, att om man dröjer för länge, finns det just inte något folk kvar, och då är det ju ingen idé att ordna med allt detta.

Herr BERGH (h) kort gemmäle:

Herr talman! Man torde kunna påstå, att både herr Sunne och herr Svedberg lägger in litet mera i statsrådet Hedlunds yttrande än vad man rimligen kan göra. Han sade, såsom herrarna refererade, att erfarenheterna var gynnsamma, men det betyder väl ändå inte utan vidare att vi har tillräckliga erfarenheter. Frågan är här i vad mån vi har erfarenheter att bygga på när det gäller att finna den lämpliga organisationen för helikopterflyg i Östergötlands skärgård. I fjol hade vi en bestämd organisationsplan att ta ställning till, när det gällde anordningarna i Norrbotten. Men varken motionärerna eller reservanterna har presterat något i den vägen här, och hur gynnsamma erfarenheterna än är av den verksamhet som pågår i Norrland, säger de i och för sig ingenting om vilken organisationsplan herrarna tänkt

Anslag till Stockholms stadsmissions nykterhetsvårdsbyrå

sig i detta fall, trots att de begär ett förslagsanslag.

Herr andre vice talmannen **LODENIUS** (bf):

Herr talman! Jag har närmast begärt ordet i denna fråga för att med några ord tala om, varför jag inte kan följa reservationen, trots att jag tillhör Stockholms läns landsting.

Jag tycker att detta är mera en principfråga än en anslagsfråga. Det gäller en ökning på 12 000 kronor, och nog förefaller det mig att man skulle frångå riksdagens principer och praxis om man beviljade ett anslag för att medverka till helikopterflyg inom ett visst speciellt område, innan man vet vare sig hur organisationen skall bli eller hur ersättningen skall utgå.

Herr Franzon redogjorde, tyckte jag, mycket bra för hur saken ligger till i Stockholms län, men det framgick att det inte är klart vad sjukkassan skall betala. Kostnaden fördelar sig på ersättning för den beredskap som skall hållas och ersättning per flygtimme. Vi är väl alla överens om — jag har inte hört någon annan mening — att denna fråga måste ordnas så, att alla de som är i behov av hjälp skall kunna få all den hjälp de behöver. Men nog förefaller det mig som om det bör klarläggas hur betalningen skall utgå.

Vad särskilt beträffar Östergötlands läns landsting förefaller det mig att detta landsting skulle kunna handla på samma sätt som Stockholms läns landsting har gjort. Jag kan inte förmoda att 12 000 kronor om året under någon tid, till dess frågan är klarlagd, skulle spela någon större roll för Östergötlands läns landsting, men att just för detta område nu fatta ett beslut i enlighet med reservanternas förslag, då hela den långa kuststräckan har praktiskt taget samma behov, förefaller mig vara att gå händelserna i förväg. Det är i anledning därav, som jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen i enlighet med

de yrkanden, som därunder framkommit, gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu förevarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Sunne* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 11 punkten 126, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Sunne* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 89;

Nej — 45.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 127—153

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 154**Anslag till Stockholms stadsmissions nykterhetsvårdsbyrå**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Bidrag till Stockholms stads-

Anslag till Stockholms stadsmissions nykterhetsvårdsbyrå

mission för viss alkoholistvårdande verksamhet för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Göran*sson m. fl. (I: 228) och den andra inom andra kammaren av herr *Rimmerfors* m. fl. (II: 345), hade föreslagits, att riksdagen skulle besluta, att anslaget till Stockholms stadsmissions nykterhetsvårdsbyrå för budgetåret 1955/56 skulle utgå med 20 000 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 228 och II: 345 till Bidrag till Stockholms stadsmission för viss alkoholistvårdande verksamhet för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 10 000 kronor.

Reservation hade anförts av herrar *Boman*, *Sunne*, *Jacobsson*, *Skoglund* i *Doverstorp* och *Malmborg* i *Skövde*, fröken *Elmén* samt herrar *Widén*, *Onsjö*, och *Gustafsson* i *Skellefteå*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 228 och II: 345 till Bidrag till Stockholms stadsmission för viss alkoholistvårdande verksamhet för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 20 000 kronor.

Herr **JACOBSSON** (fp):

Herr talman! Den fråga vi här behandlar är ingen stor fråga, men den är dock av betydelse på det område den berör. Det anslag det här gäller till Stockholms stadsmissions nykterhetsvårdsbyrå har utgått alltsedan denna verksamhet startades år 1948. Anslaget har utgått oförändrat med 10 000 kronor per år. Verksamheten är emellertid inte oförändrad, utan den har flerdubblats under den tid som har gått. Under första halvåret 1948 hade man på byrån 182 konsultationer, och år 1953 hade man under samma tid

903 konsultationer. Vid byrån har anställtts läkare, sjuksköterskor och annan personal, och byrån har alltså möjlighet att bedriva en fullständigt sakkunnig och ur alla avseenden vederhäftig rådgivning och hjälpverksamhet på detta område. Det är alldeles självfallet att kostnaderna ökat i motsvarande grad.

Av statsverkspropositionen framgår att kungl. socialstyrelsen hos Kungl. Maj:ten föreslagit en ökning av anslaget till 20 000 kronor, vilket yrkande även framförts i motionerna I: 228 och II: 345. Att yrkandet om höjning gjorts av socialstyrelsen bör vara en borgen för att verksamheten anses ligga i linje med den upprustning av nykterhetsvården, som beslutats av 1954 års riksdag.

Det gäller här en verksamhet som av statsmakterna bedömes som synnerligen angelägen, och jag tror jag vågar säga att alldeles oavsett vilken ståndpunkt man har beträffande de nykterhetspolitiska åtgärderna, är man enig om att alla de åtgärder bör vidtagas och alla de resurser utnyttjas, som kan stå till förfogande. Det är ju också ett område, där statsmakterna har lämnat och kommer att lämna mycket betydande ekonomiska anslag.

Jag tror också att man vågar säga att det på detta område kommer att bli svårt för de officiella organ, som skall handha verksamheten i fortsättningen, att fylla de personella resurserna. Det är därför i hög grad angeläget att se till att det organ, som har en samlad erfarenhet och som redan är i verksamhet, också får möjlighet att fortsätta denna verksamhet och om möjligt utöka densamma. Samtidigt får man ju också därmed möjlighet att stimulera frivilligt verkamma krafter på detta område, vilket inte heller bör underskattas.

Jag ber, herr talman, att med denna korta motivering få yrka bifall till den vid denna punkt fogade reservationen.

Herr **KARLSSON**, **GUSTAF**, (s):

Herr talman! Jag skulle vilja med några ord bringa i erinran tillkomsten av detta anslag. Det tillkom 1947 på grund-

Anslag till Stockholms stadsmissions nykterhetsvårdsbyrå

val av en enskild motion, som av utskottet remitterades till dåvarande nykterhetsvårdsutredningen med landshövding Bergquist som ordförande. I sitt yttrande anförde nykterhetsvårdsutredningen ganska kritiska synpunkter mot förslaget att staten skulle lämna anslag på detta sätt till ett dylikt mera isolerat företag, men utredningen förordade ändå ett engångsanslag till verksamheten såsom ett slags experimentverksamhet. Man ville se vad den kunde komma till för resultat. Utskottet gick på den motiveringen med på att förorda bifall till den motion som då hade väckts om att stadsmissionen skulle få ett anslag på 10 000 kronor.

År 1948 hade anslaget inte upptagits i huvudtiteln, men en motion väcktes om att det skulle beviljas. Utskottet upprepede då ännu en gång sin motivering att detta måste betraktas som »en experimentverksamhet under den pågående utredningen», såsom utskottet ordförande skrev. När utredningen blivit färdig och riktlinjerna för verksamheten klarlagts, kunde man alltså räkna med att inget anslag skulle utgå till stadsmissionen.

Nu har emellertid Kung. Maj:t, och då närmast inrikesministern, i huvudtiteln sedan 1949 tagit upp ett anslag för detta ändamål. Ingen bestrider naturligtvis att denna verksamhet fyller en uppgift. Utskottet har därför också tillstyrkt det av Kungl. Maj:t begärda anslaget. Den av motionärerna och reservanterna anförda motiveringen för en anslagshöjning strider emellertid uppenbart mot den motivering som riksdagen hade när anslaget första gången beviljades. Om man konsekvent skulle följa den argumentation som fördes 1947 och 1948 borde man egentligen yrka avslag redan på det i huvudtiteln upptagna anslaget på 10 000 kronor. Ingen ämnar nu naturligtvis göra det, men mot den anförda bakgrunden bör det väl vara klart att vi inte gärna kan vara med om att öka anslaget. Utskottet kan så mycket mindre medverka härtill som det har den uppfattningen, att om det behövs ett ökat anslag bör stadsmissio-

nen kunna få pengar från Stockholms stads anslag för nykterhetsvård, vartill staten bidrager med betydande belopp. Man bör enligt utskottets mening inte utan vidare utvidga anslagsgivningen till en så lokalt begränsad verksamhet som det här är fråga om.

Med dessa ord som motivering för utskottets hemställan ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr GÖRANSSON (fp):

Herr talman! Jag skall tillåta mig att knyta några korta reflexioner till herr Karlssons i Munkedal anförande.

Jag vill då först påpeka, att den institution som det här gäller är en pionjärintitution i vad gäller inrättandet av medicinska hjälpstationer för alkoholister. Den började sin verksamhet 1947. I det betänkande som avgavs år 1948 av nykterhetsvårdskommittén framhölls, att detta exempel borde vinna efterföljd både i Stockholm och på andra orter i landet, att det alltså borde inrättas särskilda kliniker vid sjukhusen.

Herr Karlsson i Munkedal anser nu att detta anslag egentligen inte längre borde utgå därför att riksdagen i sin argumentering 1947 och 1948 utgick ifrån att det skulle vara ett engångsanslag. Herr Karlsson anser visserligen att det inte kan komma i fråga att nu helt avslå detta anslag men han menar, att stadsmissionen bör nöja sig som hittills med 10 000 kronor.

Vad riksdagen anförde 1947 och 1948 kan väl emellertid inte vara absolut bindande i år. Då stod man vid begynnelsen av en verksamhet, om vars framtida utveckling man inte hade så stor kännedom. Sedan har det ursprungliga experimentet i Stockholm vunnit efterföljd i både Stockholm och landsorten. Särskilt i Stockholm har det inrättats flera kliniker vid sjukhusen för alkoholskadade. Den klinik, som det här närmast gäller, är emellertid av ett särskilt slag, då den drives av en privat institution. Denna åsamkas årligen en förlust av 18 000—20 000 kronor för att kunna hålla verksamheten i gång.

Utskottsmajoriteten använder enligt

Anslag till Stockholms stadsmissions nykterhetsvårdsbyrå

min mening en alltför yvig argumentering för att avvisa förslaget om höjt anslag. Utskottet säger, att med hänsyn till den återhållsamhet som är ofrånkomlig i nuvarande statsfinansiella läge och under hänvisning till vad som ges åt nykterhetsnämnderna finner sig utskottet inte kunna tillstyrka bifall till en uppräknings av anslaget från 10 000 till 20 000 kronor. Jag tycker nog att utskottet använder ett onödigt kraftigt vapen för att skjuta sönder motionärernas begäran om denna anslagsökning.

Vad skulle inträffa om stadsmissionen lade ned sin byrå? Jo, de som för närvarande söker sig till stadsmissionen finge då naturligtvis söka sig till de kliniker som finns vid S:t Eriks och S:t Görans sjukhus samt Södersjukhuset. Men nu är det ju så med dessa alkoholister, som det ofta är med människor som kommit i kläm på ett eller annat sätt, att de är väldigt misstänksamma mot det allmännas organ. Det är därför angeläget att det finns en möjlighet för dem att så att säga slinka in och få hjälp utan att behöva vända sig till det allmänna. Förhållandet är detsamma när det gäller lagöverträdare av olika slag. Denna misstänksamma inställning mot det allmännas organ må vara hur ogrundad som helst, men faktum är att den finns. Några av de hjälpsökande som nu vänder sig till stadsmissionen skulle troligen vända sig till de vanliga klinikerna vid sjukhusen, men en hel del skulle säkert utebli. Därigenom skulle vi gå miste om den chans som vi alla betraktar som så värdefull, nämligen att över huvud taget komma i kontakt med det klientel som är i behov av hjälp.

Stadsmissionen har inte sagt att de tänker lägga ned denna verksamhet, ehuru den, som jag nämnde, medför en direkt årlig förlust på 18 000 å 20 000 kronor, vartill kommer att en mängd pengar går ut i form av understöd, hjälp till inackordering o. s. v. Stadsmissionen har alltså inte dragit sig undan med hänvisning till sin hårt ansträngda ekonomi, utan den fortsätter att driva denna klinik, som är behövlig och som bör understödjas.

Det är en pionjärverksamhet som här bedrivs, och den bedrivs så billigt, att det inte finns någon möjlighet att kunna uppbringa i vårt land en klinik som klarar sig med så små resurser. Den tillhandahåller hjälp åt 416 alkoholister vid 2 000 besökstillfällen för en kostnad för det allmänna av 10 000 kronor. Det har ibland förvånat mig hur staten ofta intar en rätt avvisande hållning till privata institutioners hjälpverksamhet. Staten är beredd att betala pengar till sina egna institutioner, och det går rätt stora belopp dit, men när enskilda institutioner erbjuder sig att frivilligt lämna en fullgod hjälp, därest staten lämnar ett litet bidrag, så är det ett, såsom jag tycker, alltför ofta återkommande drag från statens sida, att man säger att någon ökning av bidraget inte kan komma i fråga.

Anslaget till stadsmissionen bestämdes år 1947 till 10 000 kronor. Det har därefter inte någon gång uppräknats, trots penningvärdets fall. Att socialstyrelsen under många år påyrkat en ökning bör i och för sig vara en garanti för att verksamheten är behövlig och bör fortsättas. Arbetet bedrivs vidare i nära samarbete med nykterhetsnämnden i Stockholm och åtskilliga kommunala myndigheter.

När jag så ser på framtiden, ter sig för mig — det vill jag inte undanhålla kammaren — det som kommer att ske i höst rätt oroväckande. Man får brev och man får besök av hustrur och andra, som undrar hur det egentligen skall bli. Vi kan ju inte hoppas annat än att farhågorna skall visa sig ogrundade, men i allt fall bör vad som kan göras för att hjälpa också bli gjort. När nykterhetsnämnderna nu kunnat få 3,6 miljoner kronor under föregående punkt i betänkandet, tycker jag nog att staten under den punkt, som vi nu diskuterar, bör visa sin erkänsla mot stadsmissionens ständigt förlustbringande verksamhet, som är av stor social betydelse, genom att gå med på en ökning av anslaget med 10 000 kronor. Man säger i dag, och det med full rätt, att nykterhetsfrågan i detta nu är vårt lands stora sociala fråga.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Anslag till Stockholms stadsmissions nykterhetsvårdsbyrå

Herr ANDERSON, IWAR, (s):

Herr talman! Det är väl ingen som vill bestrida att denna organisation har en mycket betydelsefull uppgift. Men vid utskottsbehandlingen slog det mig, att det här dock är fråga om en organisation inom Stockholms stad och som alltså inte omspänner hela landet. Den närmast efterföljande punkten i utlåtandet gäller bidrag till Länkrörelsen. Den rörelsen, som utövar en mycket välsignelsebringande verksamhet över hela landet, får inte mer än 15 000 kronor i anslag, och Stadsmissionen, som nu föreslås få ännu mer, är som sagt en organisation inom Stockholms stad. Utskottet har frågat ledningen inom stadsmissionen, om den någonsin har gjort framställning till Stockholms stad om anslag. Vi har fått ett nekande svar på den frågan. Jag vill erinra om detta sakförhållande. När herr Göransson sedan kritiserar utskottet för att det åberopar ekonomiska skäl, så kan jag delvis ge herr Göransson rätt i att det här gäller ett ganska obetydligt belopp, bara 10 000 kronor. Men om stadsmissionen gjorde en framställning till stadsfullmäktige i Stockholm, så är det måhända möjligt att stadskollegiet där inte är så njuggt på pengar, som staten nödgas vara i detta fall.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr BOMAN (fp):

Herr talman! Vi har inom tredje avdelningen sökt att komma fram till ett så enigt utskottsutlåtande som möjligt, och mitt namn återfinnes endast under denna reservation. Anledningen till att jag biträtt reservationen är att i det försämrade läge, som vi befarar skall inträffa på nykterhetens område i höst, bör alla goda krafter mobiliseras för att åtminstone i någon mån hjälpa människorna i de svårigheter, som med all säkerhet kommer att möta. Jag ber därför, herr talman, att få stryka under vikten av att i detta läge stadsmissionen får tillräckliga ekonomiska resurser för att kunna fortsätta och fullfölja sin nykterhetsvårdande verksamhet.

När man säger att Stockholms stad också har skyldighet att lämna ekonomiskt stöd, skall jag inte bestrida det. Men det är väl ändå på det viset, att det är så många människor från hela landet som samlas i Stockholm och av olika anledningar behöver tas om hand. Detta motiverar till fullo att vi i år ger det av reservanterna tillstyrkta anslaget.

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Efter härmed slutad överläggning gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Boman begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 11 punkten 154, röstar

Ja;

Det, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom upprensning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Boman begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Anslag till hindrande och uppdragande av spioneri m. m.

Ja — 91;

Nej — 44.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 155—184

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 185**Anslag till hindrande och uppdragande av spioneri m. m.**

I denna punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 263 och II: 299 till Kostnader för särskild polisverksamhet för hindrande och uppdragande av spioneri m. m. för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 6 558 000 kronor, vilket innebar en anslagshöjning av 103 000 kronor.

I de likalydande motionerna I: 263, av herr *Norling*, och II: 299, av herr *Senander*, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att förevarande anslag under budgetåret 1955/56 skulle utgå med oförändrat belopp, 6 455 000 kronor.

Herr NORLING (k):

Herr talman! Under denna punkt föreligger en kommunistisk motion, i vilken vi yrkar att samma anslag, som utgår under innevarande budgetår, också skall fastställas för nästa budgetår.

Med den motion, som här föreligger, har vi önskat fästa uppmärksamheten på den utveckling, som denna polisorganisation fått. När denna polisverksamhet tillkom för att ersätta den under kriget av polisministern tillsatta säkerhetstjänsten, anslogs 1,5 miljon kronor för dess verksamhet. Anslaget är för närvarande uppe i 6 455 000 kronor, och med föreslagen ökning kommer det att stiga till 6 558 000 kronor. Under tio år har anslaget till denna verksamhet mer än fyrdubblats och utgör nu omkring två tredjedelar av det anslag, som utgick till den år 1945 upplösta säkerhetstjänsten.

Utskottet säger i sitt utlåtande till motionen, att det inhämtat upplysningar om

hur de anvisade anslagen utgår till polisorganisationen. Utskottet har icke något att invända mot detta och inte heller mot den begärda ökningen av anslaget.

Ja, det är nog gott och väl att utskottet får reda på hur de anslagna medlen användes, men utskottet har i likhet med Kungl. Maj:t inte kommit med någon redovisning till den anslagsbeviljande parten, nämligen riksdagen. Med vetskap om hur denna polisorganisations företrädare svällde ut och erhöll höga anslag utan att riksdagen, då som nu, visste vartill pengarna användes, är det väl inte att förundra sig över om vi anser att riksdagen någon gång och i någon form borde få en redovisning över hur anslagen användes.

Ansåg Kungl. Maj:t och riksdagen år 1945, att 1,5 miljon kronor var tillräckligt för att omedelbart vid krigsslutet starta den nya polisorganisationen för att hemligt övervaka landets säkerhet, är det ofattbart att, efter fred i tio år, denna organisation skulle kräva två tredjedelar av de anslag, som dåvarande säkerhetspolis uppbar, när Sverige var omgivet av krigförande stater på alla sidor.

Med denna korta motivering vill jag, herr talman, yrka bifall till motionen.

Herr KARLSSON, GUSTAF, (s):

Herr talman! Under min första riksdagstid — jag var då ledamot av medkammaren — var det vid ett tillfälle en av de äldre ledamöterna, som stod upp och sade: »Det jag nu skulle vilja säga passar inte i tryck. Jag måste därför avstå från att yttra mig.»

Det är inte utan att jag just nu besjälas av ungefär samma känsla. Jag tror inte att denna fråga bör diskuteras. Själva saken är mest betjänt av att vi utan vidare resonemang avslår motionen och bifaller utskottets förslag.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag.

Herr SVÄRD (h):

Herr talman! Jag beklagar att det, som herr Karlsson i Munkedal egentligen

Anslag till utbildnings- och övningsverksamhet vid civilförsvaret

skulle ha velat säga, inte passar i tryck och nöjer mig för övrigt med att instämma i hans yrkande.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställen med den ändring, som föranledes av bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den förra propositionen, som upprepad, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 186—190

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 191***Anslag till utbildnings- och övningsverksamhet vid civilförsvaret**

Under punkten 204 av elfte huvudtiteln i statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Utbildnings- och övningsverksamhet för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 6 850 000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Sundelin* och *Boman* (I: 346) och den andra inom andra kammaren av herr *Strandh* m. fl. (II: 410), hade föreslagits, att riksdagen till Utbildnings- och övningsverksamhet under förevarande anslagspunkt för budgetåret 1955/56 skulle anvisa ett förslagsanslag av 5 850 000 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 346 och II: 410 till Utbildnings- och övningsverksamhet för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 6 850 000 kronor.

Herr **OHLON** (fp):

Herr talman! Under denna punkt föreligger en motion, som går ut på reduktion med en miljon kronor av ansla-

get till civilförsvarets utbildnings- och övningsverksamhet.

I utskottets utlåtande kan man läsa mellan raderna att utskottet varm sympatiserar med motionen, men med hänsyn till att det finns en regering som man måste understödja så vill inte utskottet bifalla motionen. Det synes utskottet inte uteslutet, att en kostnadsminskning av en miljon »kan komma att erfordras för att sänka anslagsbelastningen till vad som motsvarar medelsanvisningen». Man räknar alltså med ett överskridande av anslaget, om motionen skulle bifallas. Jag får säga att det är ganska betänkligt, att utvecklingen har drivit därhän.

Nu föreligger ju en utredning, som föreslår att den allmänna civilförsvarsutbildningen skall slopas. Det är klart att ett sådant slopande skulle medföra högst avsevärda besparingar. Utredningen har inte visat hur stora belopp det skulle röra sig om, men man måste väl ändå räkna med att besparingarna skall bli minst lika stora som den av motionärerna påyrkade anslagsminskningen, sannolikt större.

Jag har den uppfattningen att en verkligt effektiv besparing på detta område kan ske endast genom att riksdagen anvisar ett minskat anslag, och därför yrkar jag bifall till motionen, herr talman, som går ut på att för budgetåret 1955/56 måtte anvisas ett förslagsanslag av 5 850 000 kronor för utbildnings- och övningsverksamhet, d. v. s. en reduktion med en miljon kronor.

Herr **KARLSSON, GUSTAF**, (s):

Herr talman! Skulle man här deklarerera sin innersta önskan, så måste jag nog säga att jag gärna velat instämma med den föregående ärade talaren. Emellertid har utskottet anfört en hel del omständigheter, som liksom tvingar till ett annat ställningstagande.

Därtill kommer att hela civilförsvaret är föremål för utredning, och när jag nu har begärt ordet skulle jag personligen vilja passa på tillfället att vädja till inrikesministern, att han måtte med-

verka till att denna utredning snarast möjligt blir färdig, så att man på allvar får ta upp hela denna fråga och granska lämpligheten av de linjer, efter vilka verksamheten nu bedrivs och hur man skall tänka sig att i framtiden bedriva den. Man hyser misstro i mycket djupa led mot denna verksamhet, och det är inte bra som det är.

Jag har emellertid nu ingenting annat att göra än att yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu förevarande punkten hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föranleddes av bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 192—222

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 223

Lades till handlingarna.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 71, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nedläggande av garnisonssjukhuset i Skövde m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 72, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1955/56 till yrkesundervisningen samt till folkbildningsåtgärder i övrigt m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—11

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 12

Anslag till textilinstitutet i Borås

Kungl. Maj:ten hade föreslagit riksdagen att till Bidrag till textilinstitutet i Borås för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 100 900 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebar bland annat en uppflyttning av de vid textilinstitutet anställda facklärarinnorna samt spinn- och vävmästarna med två löneklasser eller från löneklasserna 19—22 till löneklasserna 21—24.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehäft

dels en inom andra kammaren av herr *Sjölin* m. fl. väckt motion (II: 58), vari hemställdes, att riksdagen måtte besluta, att även facklärare vid textilinstitutet i Borås med inplacering i löneklasserna 25—28 skulle erhålla uppflyttning två löneklasser och alltså inplaceras i löneklasserna 27—30;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Magnusson* m. fl. (I: 315) och den andra inom andra kammaren av herr *Lundqvist* m. fl. (II: 255), i vilka hemställdes, att riksdagen till Bidrag till textilinstitutet i Borås för budgetåret 1955/56 enligt ett av överstyrelsen för yrkesutbildning framställt förslag ville anvisa förutom av departementschefen föreslagna 100 900 kronor dels 2 800 kronor för facklärarnas löneförbättring, dels 1 500 kronor för extralärares och assistenters löneförbättring eller sammanlagt 105 200 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 315 och II: 255 samt II: 58, till Bidrag till textilinstitutet i Borås för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 100 900 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Hesselbom*, *Arrhén*, *Skoglund* i Dovers-
torp och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i

Anslag till textilinstitutet i Borås

anledning av Kungl. Maj:ts förslag även-
som med bifall till motionerna I: 315
och II: 255 samt II: 58, till Bidrag till
textilinstitutet i Borås för budgetåret
1955/56 anvisa ett förslagsanslag av
105 200 kronor.

Herr HESSELBOM (s):

Herr talman! Textilinstitutet i Borås
intar i så måtto en säregen ställning
inom vår yrkesundervisning, att institutet
inte har någon egentlig huvudman. In-
stitutets verksamhet finansieras till
stor del genom att staten och landstinget
lämnar bidrag, väsentligen till lärarlö-
ner vid institutet.

Vid institutet finnes inrättade sju fas-
ta lärartjänster, vilka är placerade i en
lönegrad som motsvarar 25 lönegraden
i det statliga avlöningsreglementet. Den-
na löneställning har dessa lärare haft
sedan löneregleringen 1948. Sedan dess
har ju en hel del hänt på löneområdet.
Bland annat, att motsvarande lärarbe-
fattningar vid statliga och kommunala
yrkesskolor har fått en löneyftning på
två lönegrader. Det är klart att denna
nya situation för institutets vidkomman-
de har kommit att innebära, att det haft
svårigheter att dra till sig eller behålla
kvalificerade lärare i konkurrens med
andra yrkesskolor, som kunnat erbjuda
bättre lönevillkor.

Landstinget i Älvsborgs län har tagit
konsekvenserna av denna utveckling och
för sin del beslutat att lämna institutet
ett ökat bidrag, som skulle möjliggöra
för institutet att behålla kvalificerade
lärare genom att ge dem samma löne-
gradsplacering som vid de statliga och
kommunala yrkesskolorna. Landstinget
har alltså höjt sitt bidrag så att det skul-
le motsvara hälften av det aktuella an-
slagsbehovet, som sammanlagt uppgår
till 5 516 kronor. Men landstinget har
därvid fäst det villkoret att staten skulle
lämna samma bidrag, eller i runt tal
2 800 kronor utöver tidigare utgående
bidrag, vilket alltså skulle möjliggöra
för institutet att klara denna sak.

Man kan naturligtvis diskutera, huru-
vida det villkor, som landstinget knutit
till sin bidragsgivning, är rimligt eller

inte. Men det har väl landstinget lärt sig
av riksdagen, som också då och då bru-
kar ställa sådana villkor för sin bidrags-
givning. Hur som helst kan inte lands-
tingets bidrag få den avsedda effekten,
om inte riksdagen lämnar samma bi-
drag.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har
år efter år i sina petita äskat anslagsök-
ning, som skulle göra det möjligt att ge
de sju fasta lärarna vid institutet den
löneställning, som nu är aktuell. Men
först i år har departementschefen gått
med på en sådan bidragsökning, fastän
han stannat för att endast fyra lärar-
tjänster skulle erhålla denna löneökning,
vilket innebär att de tre manliga yrkes-
lärarna ställes utanför.

Ungefär likartad är bilden när det är
fråga om extra lärare och assistenter vid
institutet. Institutet kan inte heller när
det gäller denna arbetskraft konkurrera
med de kommunala yrkesskolorna och
har därför svårigheter att få kvalifice-
rade extra lärare och assistenter. Lands-
tinget i Älvsborgs län har härvid sagt
att det vore rimligt, om institutet finge
ytterligare 3 000 kronor till förfogande,
och landstinget har erbjudit sig att för
sin del satsa 1 500 kronor under villkor
att staten satsar lika mycket. Men till
detta har departementschefen sagt nej.

Utskottet har vid sin behandling av
denna fråga anslutit sig till departe-
mentschefens ståndpunkt utan att i sitt
utlåtande ingå på någon diskussion av
de synpunkter, som i föreliggande mo-
tion har anförts, och alltså utan någon
närmare motivering.

Jag skall, herr talman, inte gå in på
vad textilindustrien betyder för vårt
lands näringsliv. Det torde i detta sam-
manhang vara överflödigt. Jag vill en-
dast konstatera att ett livsvillkor för att
denna industri skall kunna följa med i
utvecklingen och i den alltmer hårdnan-
de konkurrensen från andra länder är,
att textilinstitutets verksamhet inte för-
svåras utan att institutet får möjligheter
att arbeta effektivt även i fortsättnings-
en. För att institutet skall kunna göra
detta, är det nödvändigt att man till in-
stitutet kan knyta kvalificerade lärar-

Anslag till textilinstitutet i Borås

krafter. Då vi här har möjlighet att genom ett så pass blygsamt belopp som 3 400 kronor från statens sida ge institutet möjlighet att effektivt bedriva sin verksamhet, har jag och några andra ledamöter i utskottet ansett att motionerna i denna del borde bifallas.

Jag skall, herr talman, sluta med att yrka bifall till den reservation, som är avgiven under denna punkt vid utskottets utlåtande.

I detta anförande instämde herr *Arhén* (h).

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Jag kan instämma med herr Hesselbom i att det här rör sig om en säregen skola. Men när herr Hesselbom därefter fäste avseende vid att Älvsborgs läns landsting till sitt anslagsbeslut bundit det villkoret, att även riksdagen höjer statsanslaget, kan jag inte följa herr Hesselbom längre. Jag är övertygad om att herr Hesselbom själv förstår, att om vi mera allmänt skulle följa en sådan linje, skulle det i fortsättningen inte bli den svenska riksdagen, som bestämde, utan landstinget i det ena eller andra länet, allteftersom landstinget till sina bidrag knöt sådana villkor, som det här är fråga om. Nu tror jag för all del inte, att herr Hesselbom själv skulle vilja gå så långt i sina tankegångar.

Nu har denna skola under årens lopp fått rätt stora anslag, och i år har departementschefen föreslagit en höjning med omkring 10 procent. Det är 10 400 kronor som tillföres skolan i form av nya pengar.

Det är ur de synpunkter, som jag här har antytt, som utskottet och vederbörande avdelning inom utskottet har sett på dessa ting.

Jag är övertygad om att de flesta i denna kammare — för att inte säga alla — skulle kunna vara med på en ytterligare justering uppåt av anslagen, men herr Hesselbom, som själv sitter i statsutskottet, vet ju att vi brukar få gå fram stappvis. Vi brukar få gå från klarhet till klarhet, om jag skall använda det ut-

trycket, och vi kan inte uppfylla alla önskemål på en gång.

Här har nu vissa lärare fått den löneställning, som har ansetts önskvärd. Det är ju beklagligt, att man inte kunnat ta med alla lärarna, men vi hoppas att det skall kunna ske så småningom. Det väsentliga är emellertid, att anslaget har kunnat höjas. Jag är övertygad om att många av våra skolor och inrättningar skulle vara tacksamma, om de kunde få notera en så pass stor förhöjning som med i runt tal 10 procent från det ena året till det andra.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr HESSELBOM (s) kort genmäle:

Herr talman! I anledning av herr Näsströms anförande vill jag endast erinra om att det villkor, som landstinget har uppställt för sin bidragsgivning, endast är ett fullföljande av den princip, som riksdagen har accepterat, nämligen att för dessa lärartjänster skall bidrag utgå med hälften från staten och hälften från landstinget. Den principen har utskottet även i år accepterat fast endast beträffande de fyra lärartjänster, för vilka utskottet har tillstyrkt löneförhöjning. Men utskottet har inte varit konsekvent i sitt ställningstagande genom att utskottet inte tagit med de tre manliga lärarkrafterna och inte heller extralärarna och assistenterna.

Herr statsrådet PERSSON:

Herr talman! När herr Hesselbom säger, att vi genom att medverka till en löneförhöjning för vissa lärare vid skolan men inte för andra skulle ha gjort avsteg från vad som skulle betingas av en verklig jämförelse med det statliga lönesystemet och lärare vid vissa statliga skolor, så är detta ett misstag. Enligt vad jag har mig bekant, måste det fastslås, att det inte föreligger full jämförbarhet mellan de olika lärargrupperna vid denna skola och dem som herr Hesselbom tänkte på. Möjligheten till jämförelse är större beträffande de fyra

Anslag till textilinstitutet i Borås

lärare, som nu får löneförhöjning, men beträffande de övriga tre torde det vara mycket svårt att påvisa en verklig möjlighet till sådan jämförelse. Vi har i ecklesiastikdepartementet i samråd med civildepartementet bedömt dessa lönefrågor ur rent löneteknisk synpunkt, och vi har inte kunnat komma till annat resultat än att det skulle uppstå vissa risker för att krav skulle resas även från andra lärargrupper, om vi tillmötesgick önskemålen om en uppflyttning även av de återstående tre lärarna. Vi har därför inte vågat oss på det.

När herr Näsström säger, att han hoppas att det kanske skall komma i en annan omgång, vill jag svara, att frågan naturligtvis kommer att bli föremål för en ny ingående prövning i den mån ytterligare framställningar göres. Nu har emellertid en tjänsteförteckningsrevision nyligen genomförts, och även om dessa lärartjänster inte direkt omfattades av den så kan jag utan tvekan säga, att den prövning som vi har gjort i departementet har så intimt samband med tjänsteförteckningen, att vi har ansett att det, tvärtom vad herr Hesselbom säger, skulle vara att frångå tjänsteförteckningen till förmån för dessa lärare, om vi skulle höja deras avlöning. Vi har sålunda inte ansett oss kunna vidtaga en sådan höjning.

Herr MAGNUSSON (h):

Herr talman! När man bedömer lärarkrafterna vid en skola av så speciell art som den ifrågavarande, är det givet att man kan konstruera fram skillnader. Jag vill emellertid säga, att dessa lärare måste ha en lång teoretisk utbildning och en mycket lång praktisk utbildning och att det alltså ställes mycket stora krav på dem. De tre lärare som det gäller är utomordentligt väl förtjänta och mycket skickliga, vilket har vitsordats från många håll.

Jag har för min del svårt att följa med i det resonemang som chefen för ecklesiastikdepartementet här framfört, vilket resonemang ju också omfattats av utskottsmajoriteten. När såväl styrelsen

för skolan som Älvsborgs läns landsting och överstyrelsen för yrkesutbildning har prövat denna fråga och har ansett det rättmätigt med en löneförhöjning, har jag för min del svårt att förstå, vilka ytterligare skäl man skulle kunna få fram för att en löneflyttning skulle komma till stånd. Vi måste dock betänka, att dessa lärares löner icke har höjts sedan år 1948. Om man i fortsättningen skall kunna få behålla dessa utomordentliga krafter vid skolan, är en löneflyttning nödvändig.

Nu kanske man säger, att detta belopp är så litet, att det inte är mycket att strida om. Saken har emellertid en principiell sida, och det är just den som herr Hesselbom tidigare har berört, att skolan saknar huvudman. Denna sak har ju inte kunnat ordnas därför att det för närvarande pågår en utredning om yrkesskolorna och speciellt då de typer det här gäller, och så länge den inte är klar kan man inte lösa denna fråga utan måste falla tillbaka på de gamla bestämmelser om uppdelning av kostnaderna, som har gällt sedan 1868, då skolan startades. Det är därför det är så angeläget, att riksdagen och staten nu fullföljer den gamla praxis som har tillämpats sedan den tiden för att man skall kunna få rätsida på detta problem. Det är också därför, herr talman, som jag vädjar till riksdagen, att den måtte följa reservationen i detta fall.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Hesselbom begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 72 punkten 12, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Punkterna 13—21

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 22

Anslag till folkbiblioteksväsendet

Under punkten 317 av åttonde huvudtiteln i statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att godkänna av departementschefen förordade ändrade grunder för statsbidrag till dels kommunala och med dem likställda folkbibliotek, dels ock skolbiblioteken att gälla, såvitt anginge de förra biblioteken, från och med den 1 januari 1956 och i fråga om de senare biblioteken från och med den 1 juli 1955 samt att till Understödet åt folkbiblioteksväsendet för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 8 588 500 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehåft

dels en inom första kammaren av herr *Svärd* väckt motion (I: 310), vari hemställdes, att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts förslag under åttonde huvudtiteln punkt 317 måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag till ändrade grunder för statsbidrag, i vad avsåge skolbiblioteken, samt för budgetåret 1955/56 till Understödet åt folkbiblioteksväsendet anvisa ett förslagsanslag av 6 760 500 kronor;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr

Anslag till folkbiblioteksväsendet

Axel Andersson m. fl. (I: 56) och den andra inom andra kammaren av fröken *Vinge* m. fl. (II: 27);

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Gärde Widemar* m. fl. (I: 216) och den andra inom andra kammaren av fröken *Elmén* m. fl. (II: 263);

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Pettersson* och *Elmgren* (I: 55) samt den andra inom andra kammaren av fröken *Vinge* m. fl. (II: 56), i vilka hemställdes, att riksdagen måtte besluta, att elevavgifter vid av skolöverstyrelsen anordnad biblioteksskola icke skulle utgå, räknat från 1 juli 1955, samt att anslaget till bibliotekskurser skulle höjas med 7 000 kronor till 67 000 kronor.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte

a) godkänna av departementschefen förordade ändrade grunder för statsbidrag till kommunala och med dem likställda folkbibliotek, att gälla från och med den 1 januari 1956;

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionen I: 310, såvitt här vore i fråga, samt motionerna I: 56 och II: 27 godkänna av departementschefen förordade ändrade grunder för statsbidrag till skolbiblioteken, att gälla från och med den 1 juli 1955;

c) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionen I: 310, såvitt här vore i fråga, samt motionerna I: 55 och II: 56 till Understödet åt folkbiblioteksväsendet för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 8 588 500 kronor;

d) i anledning av motionerna I: 216 och II: 263 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört beträffande biblioteksförhållandena vid fångvårdsanstalterna.

Enligt en vid punkten avgiven, med 2 a betecknad reservation hade herrar

Anslag till folkbiblioteksväsendet

Arrhén, Skoglund i Doverstorp och *Birke* ansett, att utskottet bort i mom. b och c hemställa, att riksdagen måtte

b) med bifall till motionen I: 310, såvitt här vore i fråga, samt med avslag å motionerna I: 56 och II: 27 besluta avslå Kungl. Maj:ts förslag om godkännande av de av departementschefen förordade ändrade grunderna för statsbidrag till skolbiblioteken, att gälla från och med den 1 juli 1955;

c) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen I: 310, såvitt här vore i fråga, samt med avslag å motionerna I: 55 och II: 56 till Understöd åt folkbiblioteksväsendet för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 6 760 500 kronor.

Enligt en annan, med 2 b betecknad reservation hade herrar *Ohlön, Boman, Sundelin, Bengtson, Malmborg* i Skövde, *Svensson* i Ljungskile, *Hoppe* och *Widén* samt fröken *Vinge* ansett, att utskottets yttrande bort hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort i mom. c hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 55 och II: 56 ävensom med avslag å motionen I: 310, såvitt här vore i fråga, till Understöd åt folkbiblioteksväsendet för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 8 595 500 kronor.

Herr **ARRHÉN** (h):

Herr talman! På denna punkt föreligger en motion, nr 310 i denna kammare, och jag skall be att få säga några korta ord om den.

Det är naturligtvis inte tu tal om annat än att alla ledamöter av denna kammare är varmt intresserade för en upprustning av skolbiblioteken, men med hänsyn till »den återhållsamhet som i rådande statsfinansiella läge är ofrånkomlig», för att citera ett betänkande av statsutskottet, som nyss behandlats, kan man komma till det resultatet, att det i nuvarande läge skulle vara av ekonomiska skäl lämpligt, att de gällande grunderna för skolbiblioteksverksamheten tills vidare bibehölles. Detta skulle

innebära, att man bibehölle anslaget på nuvarande nivå och därigenom gjorde en besparing på 1 828 000 kronor.

Jag ber, herr talman, att få hemställa om bifall till den vid punkten fogade reservationen nr 2 beträffande vad som hemställts under a).

Herr **NÄSSTRÖM** (s):

Herr talman! Kungl. Maj:t har framlagt ett förslag rörande understöd åt folkbiblioteksväsendet som är av mycket stor betydelse för främjande av denna verksamhet. Man föreslår här att bidragen skall utgå efter nya grunder. Detta gäller även statsbidragen till skolbiblioteken. Vad dessa beträffar framgår av en tabell i utskottsutlåtandet att statsbidraget nu skall utgå med högst fem kronor, d. v. s. normalbeloppet, för varje elev t. o. m. ettusen elever, med fyra kronor för varje elev därutöver t. o. m. tretusen elever, med tre kronor för varje elev därutöver t. o. m. sextusen elever samt med två kronor för varje elev utöver sistnämnda antal elever. Det är ju detta som är det väsentliga i det nya förslaget, och härigenom kommer statens kostnader att öka avsevärt, nämligen med 1 828 000 kronor.

Ute i kommunerna har man länge väntat på denna reform av understödet till folkbiblioteksväsendet, och såvitt man kan förstå har Kungl. Maj:t nu försökt framlägga ett förslag, som täcker de olika önskemål som har varit synliga på detta område. I samband med propositionen har väckts en del olika motioner rörande olika punkter. Jag skall inte gå närmare in på dessa frågor — jag tror att man måste se förslaget såsom en helhet för att kunna ta ställning till det.

Vad beträffar de reservationer som avgivits på denna punkt har herr Arrhén yrkat bifall till reservationen, betecknad 2) a), enligt vilken ett förbilligande skulle åstadkommas. Detta förbilligande kan ju emellertid inte ske på annat sätt än genom att en viss försämring kommer till stånd i en rad kommuner. Även utskottet har ansett att den föreslagna beräkningsgrunden lider av vis-

sa brister så till vida som de ekonomiskt svagaste kommunerna kanske inte får den hjälp som de borde få. Statsbidraget är ju förbundet med det villkoret att kommunen ställer ett lika stort belopp till förfogande, och det kan tänkas att det finns vissa små kommuner, som med hänsyn till sina totala omkostnader inte anser sig ha råd att anslå så mycket till biblioteksväsendet. Men dessa är nog undantagen som bekräftar regeln, och vi får väl se, hur den föreslagna ordningen kommer att verka.

I stort sett torde förslaget ändå få sägas vara väl genomtänkt, och att det kommer att medföra en verklig lyftning av vår biblioteksverksamhet råder det nog intet tvivel om. Utskottsmajoriteten tror att detta är ett stort steg och ett steg i rätt riktning, och vi är övertygade om att förslaget kommer att tillgodose det syfte som han här velat främja. Utskottsmajoriteten har därför, herr talman, inte bara velat tillstyrka förslaget, utan den önskar också framhålla att vi är glada över att Kungl. Maj:t har kommit med detta förslag som bör leda till en stor förbättring.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag på samtliga nu förevarande punkter.

Herr OHLON (fp):

Herr talman! Det är med tillfredsställelse man tar del av den kungl. propositionen i fråga om anslag till biblioteksväsendet. Kungl. Maj:t har här tillmötesgått önskemål och synpunkter som motionsledes har framförts de senaste åren, och Kungl. Maj:t är all tacksamhet värd för att Kungl. Maj:t nu har övergått från förut tillkännagivna avsikter till handling.

Men samtidigt som jag vill uttrycka min glädje över den kungliga propositionen, vill jag framhålla, att det är en punkt, där man kan ställa sig frågande, en punkt som utgör en anomali i vårt utbildningsväsende. Det finns nämligen någonting som heter statens biblioteksskola, förlagd till skolöverstyrelsen. I statens biblioteksskola utbildas bibliote-

Anslag till folkbiblioteksväsendet

karier för folkbiblioteken. Kompetenskraven är i första hand att ha avlagt akademisk examen, närmast en filosofie kandidatexamen, eller att ha visat en motsvarande duglighet, så att man kan få dispens. Men dessutom uppställs såsom villkor för fast anställning i biblioteksväsendet, att de sökande skall, efter sin akademiska utbildning och bibliotekstjänstgöring under ett halvår, genomgå statens biblioteksskola. Först när eleverna gjort det kan de få platser i biblioteksväsendet. I allmänhet kommer de då inte högre än i 19 lönegraden och åtskilliga får nog förbli i denna lönegrad hela livet igenom. Det är alltså ganska blygsamma villkor, som erbjudes dessa befattningshavare med en lång utbildning bakom sig.

Men dessutom gäller här att staten, i motsats till vad som är fallet beträffande andra kurser, avkräver eleverna med deras blivande blygsamma löneinkomster en avgift. Den är visserligen inte stor — 250 kronor — men vad som på detta sätt inflyter till statsverket har ju inte heller en sådan storlek att det kan betyda någonting för statens affärer. Man räknar med att avgifterna ger staten 7 000 kronor årligen. Jag tycker att det är ganska obilligt att man skall ålägga speciellt dessa människor en särskild avgift för en utbildning som är föreskriven för erhållande av offentlig tjänst. Att avgiften på sin tid tillkommit beror på att tillströmningen till biblioteksväsendet har varit mycket livlig — speciellt har denna verksamhet varit uppskattad av kvinnorna — och att man har haft ett större antal sökande än man har kunnat ta emot. I dagens situation med brist på intellektuell arbetskraft på snart sagt alla verksamhetsområden är det inte längre någon särskilt stor tillströmning av kvalificerat folk till biblioteksväsendet. Bara den omständigheten att man ålägger dessa elever en avgift i motsats till vad som gäller för andra verksamhetsområden utgör en psykologiskt motverkande faktor, som säkert avskräcker många från att ge sig in på biblioteksbanan.

I en reservation b) under punkt 22

Anslag till folkbiblioteksväsendet

har yrkats, att den statliga kursavgiften skall tas bort, vilket medför en anslagsökning med 7 000 kronor. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservation b) under föreliggande punkt.

Herr **NÄSSTRÖM** (s):

Herr talman! Med anledning av herr Ohlons anförande vill jag bara säga, att vi i avdelningen och utskottet var ganska överens om att vi så småningom bör avskaffa samtliga de elevavgifter, som ännu tas ut vid olika institutioner i landet. Men vi var också överens om att vi inte kunde genomföra detta på en gång utan måste följa det successiva framåtskridandets väg.

Jag tror att de elevavgifter som vi här talar om inte är bland de mest betungande elevavgifter vi har kvar i landet vid olika undervisningsanstalter. Man kan säga att 7 000 kronor inte är någon stor penningssumma, när den totala ökningen här närmar sig tre miljoner kronor, men det är ju ändå så att även de små beloppen höjer summan. Här är det dessutom kanske inte så mycket fråga om beloppet, utan det gäller mera en princip.

Jag vill åter erinra om att vi varit överens om att så småningom avskaffa alla sådana här elevavgifter. Jag hoppas också att detta skall kunna ske om vi ser tiden an.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje moment av utskottets i den nu föredragna punkten gjorda hemställan.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i mom. a hemställt.

Sedermera gjorde herr talmannen enligt de i fråga om mom. b förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i motsvarande del av den av herr

Arrhén m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Bergh* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i punkten 22 mom. b i sitt utlåtande nr 72, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Arrhén m. fl. vid punkten avgivna reservationen i denna del.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Persson, Einar*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 106;

Nej — 13.

Därjämte hade 10 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I avseende på mom. c, yttrade nu vidare herr talmannen, hade yrkats 1:o) att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o), av herr *Arrhén*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i motsvarande del av den av honom m. fl. vid punkten avgivna reservationen; samt 3:o), av herr *Ohlon*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i den av honom m. fl. anförda reservationen.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och

förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan i nu förevarande del vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Ohlon* begärde votering, i anledning varav och sedan till kontraproposition därvid antagits bifall till det av honom framställda yrkandet, uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i punkten 22 mom. c i sitt utlåtande nr 72, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr *Ohlon* m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Ohlon* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 90;

Nej — 35.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen bifölls på gjord proposition vad utskottet i mom. d hemställt.

Punkterna 23—34

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 35

Anslag till utbildning av ungdomsledare

Under punkten 330 av åttonde huvudtiteln i statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Utbildning av ungdomsledare för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 381 500 kronor.

Anslag till utbildning av ungdomsledare

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Svärd* (I: 321) och den andra inom andra kammaren av herr *Hagberg* i Malmö m. fl. (II: 343), i vilka hemställts, såvitt här var i fråga, att riksdagen måtte vid behandling av punkt 330 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 161 250 kronor för budgetåret 1955/56 till Utbildning av ungdomsledare.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte — med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 321 och II: 343, såvitt här vore i fråga — till Utbildning av ungdomsledare för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 381 500 kronor.

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herrar *Arrhén*, *Skoglund* i *Doverstorp* och *Birke* ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 321 och II: 343, i vad avsåge ifrågavarande anslag, samt till följd därav hemställa, att riksdagen måtte — i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 321 och II: 343, såvitt här vore i fråga — till Utbildning av ungdomsledare för budgetåret 1955/56 anvisa ett reservationsanslag av 161 250 kronor.

Herr **ARRHÉN** (h):

Herr talman! Under denna punkt liksom under de två följande upptas till behandling vissa frågor, som har sammanhang med de åtgärder beträffande ungdomens fritidsverksamhet, som ansluter sig till fjolårets beslutade åtgärder i nykterhetsbefrämjande syfte. Vi hade i fjol stora debatter om dessa ting. Det finns därför knappast anledning att vid denna tidpunkt ta upp ett nytt meningsutbyte. Jag bara erinrar om att vi redan då deklarerade, att vi hade en principiellt annan syn på dessa problem. Vi ville inte ha verksamheten så spritrad som den skulle bli med dessa nya budgetrubriker, utan vi ville förlägga förstärkningen av

Anslag till utbildning av ungdomsledare

anslaget till ett annat håll, nämligen till främjande av ungdomens idrottsverksamhet.

Detta är anledningen till att det från mitt parti här har väckts en motion, nr 321, vari föreslås under den föreliggande rubriken nedsättning av reservationsanslaget till 161 250 kronor, vilket innebär en besparing på 220 250 kronor.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Vi är väl allesammans besjälade av en viss oro för vad som kommer att hända på nykterhetsområdet instundande höst. Jag tror att vi aldrig tidigare varit i så stort behov av utbildade ungdomsledare som just nu.

Vad nu gäller denna motion har man i besparingssyfte, säger man, föreslagit ett väsentligt lägre belopp än vad Kungl. Maj:t har gjort. Man anser att det skall utgå efter ungefärligen samma grunder som tidigare och att det inbesparade beloppet nu bör ställas till riksidrottsförbundets förfogande. Man kan ha olika uppfattningar härom. Jag skall inte försöka påvisa att vi i utskottet har hittat någon patentiösning. Det gäller här ett så vidlyftigt ämne, ett så omfångsrikt område, att man kanske inte får använda alltför stora ord. Emellertid tror jag att vi är i mycket starkt behov just av dessa ungdomsledare. Ungdomen vill ha ledare, som den kan se upp till, människor som kan ordna ungdomarnas fritidsverksamhet på ett förnuftigt sätt, och detta är ju också syftet med detta anslag.

Jag har i princip intet att invända emot Riksidrottsförbundet, men när det gäller dess nykterhetsvårdande verksamhet har jag nog vissa betänkligheter. När det går notiser genom pressen om att man i Fotbollsförbundet ordnar middagar med 60-kronorskuvert o. d., misstänker jag att det inte bara är fråga om mat, utan också om något annat. Jag tror inte att dylikt är någon god reklam för detta förbund, utan vi får nog förlita oss till andra krafter, om vi skall komma någon vart på detta område.

Ute i praktiskt taget varje kommun finns det dess bättre ungdomar eller äldre personer, som är intresserade för ungdomen och som vill åta sig dessa uppgifter, men de behöver ekonomisk hjälp från statens sida och de behöver en viss skolning. Vi tror att det belopp, som Kungl. Maj:t här har äskat, inte är för högt. Är det något fel på det, så är det nog åt andra hållet.

Jag vill säga, herr talman, att jag för egen del beklagar, att en sådan här motion över huvud taget har kommit fram och jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr BENGTSO (bf):

Herr talman! Det förefaller mig ganska klart vad högern avser med sina reservationer under denna punkt och de två följande. Högern behöver dessa pengar i sina adderingsoperationer för att vid riksdagens slut kunna påvisa, att det hade gått att sänka skatten, om man följt högerns förslag.

Jag tycker, att om man har en sådan uppfattning, kan man lika gärna säga det klart och tydligt, och jag måste för min del säga att den förefaller ganska ungdomsfientlig. Man talar vackra ord om ungdomens fostran och de ungas framtid, men när det sedan gäller att ge anslag fäster man större vikt vid att sänka skatten huvudsakligen för de större inkomsttagarna.

Det har påvisats klart i nykterhetskommitténs betänkande, att de ungdomar, som tillhör olika ungdomsorganisationer, har visat sig betydligt bättre i nykterhetsavseende än andra ungdomar, varför ungdomsorganisationernas verksamhet uppenbarligen är nykterhetsbefrämjande.

Det har anförts från herr Arrhéns sida att högern hellre ville ge anslag till idrotten, och det skulle jag mycket gärna tillstyrka, om det nu verkligen vore så. Men har reservanterna yrkat att man skulle ge detta belopp till idrottens främjande? Nej, man har mera som i en brasklapp sagt att man velat ge större anslag till idrotten, men det sker inga-

lunda med det anslag man här sparar in på, utan det blir åtskilligt mindre, och högern får en nått liten besparing på 1 192 650 kronor. Om herr Arrhén skulle ha velat ge också det beloppet till idrotten, hade det varit mera konsekvent än vad som nu föreslås.

Jag vill slutligen säga, herr talman, att ungdomsorganisationernas betydelse är mycket stor. Dessa organisationer arbetar under avsevärda svårigheter, större svårigheter än många andra organisationer, ty i en ungdomsorganisation är avgångsprocenten så stor, att medlemskåren ganska snabbt förnyas. Jag känner till en av de större ungdomsorganisationerna, och i den är avgångsprocenten 20 % per år — jag skulle tro att det är ganska normalt för andra också. På fem år har alltså en så gott som fullständigt ny medlemskår kommit till. Detta medför ett mycket omfattande skolningsarbete, och därför anser jag det fullt befogat med det anslag som föreslås här, och jag vill varmt förorda att det beviljas.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 36

Anslag till ungdomens fritidsverksamhet

Under punkten 331 av åttonde huvudtiteln i statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förhaft

dels de under nästföregående punkt angivna, av herrar *Svärd* samt *Hagberg*

4 *Första kammarens protokoll 1955. Nr 14*

Anslag till ungdomens fritidsverksamhet i Malmö m. fl. väckta likalydande motionerna I: 321 och II: 343, i vilka hemstälts, såvitt här var i fråga, att riksdagen måtte avslå vad Kungl. Maj:t hemställt under punkt 331 i åttonde huvudtiteln till Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hansson* (I: 97) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Gezelius* och *Stenberg* (II: 86).

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt,

I. att riksdagen måtte — med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 321 och II: 343, såvitt här vore i fråga — till Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet för budgetåret 1955/56 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor;

II. att motionerna I: 97 och II: 86 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservation hade avgivits av herrar *Arrhén*, *Skoglund* i Doverstorp och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort under I. hemställa, att riksdagen måtte — med avslag å Kungl. Maj:ts förslag — bifalla motionerna I: 321 och II: 343, såvitt här vore i fråga, och till följd härav besluta, att förslagsanslaget till Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet icke skulle uppföras å riksstaten för budgetåret 1955/56.

Herr **ARRHÉN** (h):

Herr talman! Jag yrkar här bifall till den vid punkten fogade reservationen med hänvisning till vad jag tidigare anför under föregående punkt. Reservationen innebär en besparing på 1 miljon kronor.

Herr **NÄSSTRÖM** (s):

Herr talman! Med hänvisning till vad som har sagts i det föregående ber jag få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes i enlighet med de

Anslag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer — Om utbyggnad av näringslivet i det norrländska inlandet

yrkanden, som därunder framkommit propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu ifrågavarande punkten hemställt samt vidare på godkännande av den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 37

Anslag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer

Under punkten 332 av åttonde huvudtiteln i statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 302 400 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft de under punkten 35 angivna, av herrar *Svärd* samt *Hagberg* i Malmö m. fl. väckta likalydande motionerna I: 321 och II: 343, i vilka hemstälts, såvitt här var i fråga, att riksdagen måtte avslå vad Kungl. Maj:t hemställt under punkt 332 i åttonde huvudtiteln till Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationerna.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte — med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 321 och II: 343, såvitt här vore i fråga — till Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer för budgetåret 1955/56 anvisa ett anslag av 302 400 kronor.

Reservation hade anförts av herrar *Arrhén*, *Skoglund* i Doverstorp och *Birke*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte — med avslag å Kungl. Maj:ts förslag — bifalla motionerna I: 321 och II: 343, såvitt här vore i fråga, och till följd härav besluta, att anslaget till Bidrag till instruktörsverksamhet inom ungdomsorganisationer icke skulle uppföras å riksstaten för budgetåret 1955/56.

Herr **ARRHEN** (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr **NÄSSTRÖM** (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter enligt de därunder förekomna yrkandena gjordes propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare på godkännande av den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 38—47

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 48

Lades till handlingarna.

Om utbyggnad av näringslivet i det norrländska inlandet

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 17, i anledning av väckta motioner om utredning angående utbyggnad av näringslivet i det norrländska inlandet.

I två inom riksdagen väckta, till bankoutskottet hänvisade likalydande motioner, nr 153 i första kammaren av herrar *Persson*, *Helmer*, och *Öhman* samt nr 192 i andra kammaren av herr *Holmberg* m. fl., hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om skyndsamt tillsättande av en utredning angående utbyggnad av näringslivet i det norrländska inlandet samt att vid utformandet av utredningens direktiv de i motionerna framförda synpunkterna måtte beaktas.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att de likalydande motionerna I: 153 och II: 192 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Om utbyggnad av näringslivet i det norrländska inlandet

Herr **PERSSON, HELMER, (k):**

Herr talman! Förra veckan behandlades våra motioner om Torpshammar och Byске. I det gäller det problemet för hela det norrländska inlandet. I vår motion hemställs om speciella åtgärder för att bygga ut näringslivet i Norrlands inland. Situationen inom nämnda område av Norrland har under senare år så tillspetsats, att det torde vara ofrånkomligt med kraftiga samhällsliga åtgärder för att få fram ett stabilare försörjningsunderlag.

Man kan med fullt fog säga att förhållandena på folkförsörjningens område i Norrlands inland har utvecklats till ett kristillstånd. Detta understrykes också av de flesta remissinstanser med all tydlig skärpa. Sålunda uttalar samarbetsdelegationen för de fyra nordligaste länen, att »näringslivet i Norrlands inland visar så oroande tendenser, att största skyndsamhet är nödvändig». Med »skyndsamhet» menas då helt naturligt omedelbara samhällsliga åtgärder för att vända utvecklingen i annan riktning.

Ur samarbetsdelegationens yttrande framgår dessutom att landskommunerna i Västerbottens lappmark har ca 30 procent högre kommunal utdebitering än genomsnittet för landskommunerna i hela landet, att skatteunderlaget för Jämtlands läns landsting enligt 1954 års taxering minskade med 6 procent jämfört med 1953 och att denna nedgång var den största bland samtliga län.

Jag fortsätter och refererar ur samma källa: Folkmängden i Västerbottens lappmark är ca 8 tusendelar av landets folkmängd, men den årliga virkestillväxten är 60 tusendelar av hela landets, och 75 tusendelar av den utbyggbara vattenkraften finns inom nämnda område. Förhållandena är tämligen likartade med det norrbottniska inlandets. Vidare framgår det ur samma källa, att de norrländska företagarföreningarna under senare år i realiteten fått mindre statliga anslag än tidigare och att man måhända icke skall stå främmande för att beträda andra vägar för näringslivets utbyggnad, ex-

empelvis förläggning av statligt ägda företag.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län har infordrat yttranden från 18 kommunalnämnder i länets inland. Flertalet av dessa tillstyrker utredningsförslaget. De ger uttryck för allvarliga bekymmer beträffande kommunernas möjligheter att vid sjunkande skatteunderlag fullgöra sina funktioner och åtaganden.

Om det nu skall bli en utredning, uttalar samarbetsdelegationen för de fyra norrligaste länen, att den måste inriktas på konkreta åtgärder, att det måste bli en snabbutredning och att problemen icke får skjutas på en mer eller mindre oviss framtid. Detta kan man understryka. Vår motion och våra yrkanden har inte avsett något annat än att få fram konkreta besked, att göra slut på det politiska manövrerandet med utredningar som syftar till att dämpa folkopinionen.

En hel del remissinstanser har inte tillkännagivit någon entusiasm för utredningskravet. Jag har tolkat detta bl. a. som ett uttryck för en hel del brustna illusioner beträffande resultatet av alla de många norrlandsutredningar, som har förekommit. Det bör nog påpekas att uteblivna resultat inte kan läggas utredningarna till last. Ansvaret för att inte mera blivit uträttat faller främst på riksdagsmajoriteten och de regeringar, som under årens lopp vägrat att tillmötesgå de många konkreta och kloka förslag som dock har serverats av många utredningar. Man må tillsätta vilken utredning som helst, den må arbeta hur snabbt och perfekt som helst, men om de avgörande instanserna, riksdagen och regeringen, gör litet eller ingenting alls för att i praktiken genomföra de ställda förslagen, så bör det stå klart, var fe-len är att söka.

Bankoutskottets attityd är den gamla, d. v. s. den negativa. Kanhända att mitt omdöme är för onyanserat. Måhända att man borde tillfoga, att radikalismens anda på något sätt har gripit bankoutskottet. Nu skall vi, enligt detta utskott, göra slut på det evinnerliga utredandet

Om utbyggnad av näringslivet i det norrländska inlandet

om norrlandsproblemen, nu skall det bli handling och bara handling. Och de nya handlingsinstanserna skall bli arbetsmarknadsstyrelsen, länsstyrelserna och andra lokala organ.

Ja, nog måste jag säga att exempelvis arbetsmarknadsstyrelsen söker vara storordig. Men enligt vad jag kan förstå har den redan visat tillräckliga prov på misslyckanden i fråga om näringslivets utbyggnad i Norrland. Visst hjälpte den Töretredningen att tigga och be privata företagare att starta industri i Töre. Men resultatet blev dock att statens skogsindustrier till slut fick övertaga Töreverket. Det var ju riktigt och fullt i sin ordning.

Nu säger arbetsmarknadsstyrelsen att den gjort ständiga försök att tillföra området nya arbetstillfällen. Men nog borde höga vederbörande i arbetsmarknadsstyrelsen i objektivitetens namn säga, att i nittionio fall av hundra har den misslyckats. Hittills har den totalt misslyckats med problemet Kramfors och med allt det väsentligaste i Norrland. Givetvis bortser jag då från åtgärder, som arbetsmarknadsstyrelsen vidtagit för att sätta i gång med beredskapsarbeten. Och här vill jag understryka, att det beror sannerligen inte på att det i arbetsmarknadsstyrelsen skulle sitta odugligt folk — rutinmässigt, tekniskt och organisatoriskt sett. Nej, det gör det inte. Men här handlar det ju ändock om att se sanningen i vitögat. Det vägrar arbetsmarknadsstyrelsen att göra. Det vägrar också en rad länsstyrelser i Norrland att göra. Det låter i sitt handlande leda sig av en borgerlig livssyn. Och så länge detta får bli riktningsgivande även för riksdagsmajoriteten, så länge får människorna i Norrland och i dess inland brottas med dessa ständiga problem med sysselsättningarna.

I dag är det ett ofrånkomligt faktum att det norrländska näringslivets allsidiga utbyggnad kräver ett helgjutet statligt engagemang. Detta är den enkla sanning som riksdagsmajoriteten av olika skäl vägrar att acceptera. Men folkmassorna i Norrland och inte minst i inlandet har för länge sedan begripit detta.

När vi nu vill ha en utredning om det norrländska inlandets försörjningsproblem, menar vi att direktiven också måste utformas från denna utgångspunkt. Har man detta som utgångsläge, kommer en utredning att snabbt ge resultat. Men en utredning, vilken skulle ta som utgångsläge, att det privata kapitalet skulle kunna spela den primära rollen, skulle komma att misslyckas — den skulle bara bli en upprepning av gamla misstag. Och nu önskar verkligen folket i Norrland att det skall bli slut med misstagen. Nu måste det bli handling efter linjer som redan är prövade som realistiska och framkomliga.

Att utbygga näringslivet i det norrländska inlandet innebär att man samtidigt på ett bättre sätt löser frågan om arbetskraft till skogsbruket. Ytligt betraktat kan det förefalla, som om detta resonemang vore fullt av motsättningar. Jag medger att det kan finnas motsättningar i resonemanget, men i så fall är det dialektiska motsättningar. Ingen skall försöka inbilla mig att vi kan lösa arbetskraftsfrågan för skogsbruket genom att skapa fram en renodlad skogsarbetarbefolkning i det norrländska inlandet. Om 10—15 år kommer det då knappast att finnas några ungdomar som stannar kvar i hembygden. Detta faktum är inte främst beroende av att skogsarbete skulle vara något förskräckligt. Tvärtom anser jag att skogsarbetet med goda arbets- och lönevillkor är lika bra som något annat arbete. Men man kan inte åstadkomma en blomstrande och mot tidens krav svarande samhällsbildning genom att försöka göra hela befolkningen i en socken till skogsarbetare. Det fordras också att andra grenar av näringslivet finnes och utvecklas. Detta är ju inte minst viktigt med hänsyn till att alla människor inte har fysiska förutsättningar att bli goda skogsarbetare. Det är också viktigt ur den synpunkten att den kvinnliga ungdomen i större utsträckning skall få möjlighet att stanna kvar i hembygden.

Meningen är ju inte att jag i detta sammanhang skall leverera en fullständig avhandling på temat. Jag kan därför av-

Om utbyggnad av näringslivet i det norrländska inlandet

sluta avsnittet med att säga, att de som pläderar för en politik, som syftar till att ekonomiskt fullständigt underminera existensen av norrländska småbruk, bidrar samtidigt till att skärpa arbetskraftsproblemet inom skogsbruket.

Statens skogsindustrier planerar att bygga upp en anseelig förädlingsindustri i det västerbottniska inlandet. Det är mycket bra, men inte alls tillräckligt för Västerbottens behov. Skogsarealerna i det norrbottniska inlandet är ännu större. Varför inte göra samma sak i Norrbotten? Varför inte — för att nämna ett exempel — pröva den frågan inom andra län av det norrländska inlandet?

Småsågverken i det norrbottniska inlandet är rätt många och spela en betydande roll. För att dessa småsågverk skall kunna fortsätta sin verksamhet fordras två väsentliga saker. För det första måste de få tillgången på råvara säkrad, och för det andra måste de kunna få god avsättning för avfallsprodukterna. Ägarna av småsågarna har icke själva ekonomiska resurser att exempelvis bygga upp en massafabrik i inlandet. Med tanke på den starka tillväxten av klenvirke anser vi det inte uteslutet att Statens skogsindustrier skulle bygga upp en dylik industri och därmed också underlätta för småsågarna att bli av med sågavfallet.

I det norrländska inlandet kan man skapa fram blomstrande samhällen och samtidigt säkra arbetskraft till skogsbruket. Den svenska ekonomin är ytterst beroende av skogsbrukets utveckling. Därför ligger det i folkflertalets intresse att staten griper in på allvar för att inte det norrländska inlandet skall avfolkas. Allt tal om att länsstyrelserna, arbetsmarknadsstyrelsen och inlandskommunerna själva skall kunna klara den uppgiften är bara nonsens. Hela utvecklingen har bekräftat detta omdöme.

Med det sagda yrkar jag, herr talman, bifall till motionen nr 153 i första kammaren och nr 192 i andra kammaren.

Herr **SUNDBVIK** (s):

Herr talman! Det är riktigt som herr Persson nämnde, att bankoutskottet

har remitterat dessa motioner för yttrande till samtliga länsstyrelser i norrlandsläna liksom till samarbetsdelegationen för de fyra nordligaste läna och till arbetsmarknadsstyrelsen.

De flesta remissinstanserna understryker, att näringslivets utbredning i det norrländska inlandet är otillfredsställande, och anser att positiva åtgärder bör vidtagas, men de uttalar också att problemet redan utretts så många gånger att det inte är mycket mera som kan förväntas framkomma genom en ny utredning.

Arbetsmarknadsstyrelsen säger att företagarföreningarna där uppe har gjort förtjänstfulla insatser, och samarbetsdelegationen anser att företagarföreningarna och organisationerna nu bör utrustas med ekonomiska resurser för att det verkligen skall bli något resultat av de utredningar som är gjorda.

Länsstyrelsen i Västerbottens län påpekar, att verkliga förhållandet är att den norrländska trävaruindustriens kapacitet är så väl utbyggd, att det verkligen svåra problemet för närvarande är att kunna skaffa erforderlig råvara för de industrier som redan finns. Därför är det tydligt att man i dessa norrländska bygder behöver andra industrier. Länsstyrelsen erinrar dock samtidigt om att i Västerbottens län under senare år nedlagts två stora sulfidfabriker, Örviken och Robertsfors, samt ett av de större exportsågverken, Norrbyuskär.

Dessutom framhåller man att påståendet i motionerna, att när det gäller inlandet ingen egentlig utbyggnad av näringslivet ägt rum, torde åtminstone vad beträffar Västerbottens inland vara betydligt överdrivet. Enligt av länsstyrelsen och Västerbottens företagarförening genomförda företagsräkningar har företagsbildningen, särskilt i fråga om den mindre företagsverksamheten, tvärtom varit ganska livlig.

Detta visar att länsstyrelsen i Västerbottens län verkligen har gjort något, och jag tror, att om man nu vill nå snabba resultat, bör kommunerna, landstingen och företagarföreningarna ta initiativ på grundvalen av de utredningar som

Om utbyggnad av näringslivet i det norrländska inlandet

redan finns. Det kan hända att man också behöver vissa andra förberedande åtgärder, t. ex. en undersökning av befolkningsunderlaget, för att komma fram till vilka industrier som kan tänkas ha en framtid och ett berättigande där uppe. Jag tror dessutom — såsom jag framhöll vid debatterna i dessa frågor under fredagen — att kommunerna bör förvärva välbelägen tomtmark, se till att kommunikationerna dit blir goda o. s. v., om man verkligen skall nå någonting på den här vägen.

Utskottet har alltså med anledning av remissyrkandena om motionärernas yrkande på en ny utredning kommit till slutsatsen, att vad som behövs inte är en utredning, utan andra åtgärder som kan leda till uppkomsten av industrier i det norrländska inlandet.

Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till utskottets utlåtande.

Herr PERSSON, HELMER, (k):

Herr talman! Jag vill för det första säga till herr Sundvik, att samtliga remissinstanser har uttalat att någonting måste göras för att de norrländska inlandet skall komma ur sitt kristillstånd — det kan inte bortresoneras. De har också pekat på hur otillfredsställande befolkningsutvecklingen är.

Nu menar utskottets talesman, att man inte kan vinna någonting genom en utredning, med linjen i mitt tidigare anförande var, att frågan är vad slags utredning det gäller. Det skall inte bara bli fråga om en inventering och kartläggning av vilka små och stora industrier man skall bygga, utan det avgörande måste vara utgångsläget för utredningen och de direktiv den får. När det under alla dessa årtionden har stått fullkomligt klart, att den enda och radikala vägen för att lösa dessa frågor är att staten engagerar sig mycket starkt, då måste detta vara riktningsgivande för en sådan utredning — och det har icke varit riktningsgivande för de flesta utredningar hittills. Jag undantar givetvis utredningarna om Norrbottens järnverk

och om Statens skogsindustrier, men de hade ju sådana direktiv att detta faktiskt var den röda tråden. Så måste det också bli när det gäller bland annat det norrländska inlandet — eljest hänger man sig bara åt illusionsmakeri och medverkar till att bedra folket bland annat uppe i det norrländska inlandet.

Utskottet säger vidare — jag kan inte underlåta att ta upp detta — att en utredningsman tillsatts, som skall inventera samtliga olösta norrlandsfrågor. Utan att jag därmed uttalar någon underskattning av utredningsmannens personliga kvalifikationer ber jag att få gratulera riksdagen till hur det hela kommer att gestalta sig, med de direktiv, som här har givits. Efter det att den stora norrlandsutredningen hade avgivit sitt slutbetänkande stod det klart, att järnvägsfrågan för praktiskt taget hela den norrländska kusten var olöst. Norrlandskommittén hade gjort kostnadsberäkningar beträffande större delen av dessa sträckor. Vidare har det varit lokala utredningar. Järnvägsstyrelsen har gjort utredningar, och riksdagen har haft att år efter år ta ställning till dessa. Det är alltså inte obekant för riksdagen, att dessa mycket grundläggande problem, efter att i nära femtio år ha diskuterats i riksdagen, ännu icke är lösta.

Nog är det därför ett skoj att tillsätta en särskild utredning för att få fram icke lösta norrlandsproblem, när det redan står klart för riksdagen vilka väsentliga frågor, som icke är lösta.

Beträffande vad länsstyrelsen i Västerbottens län uttalat i fråga om råvaran, vill jag hänvisa till att Statens skogsindustrier nu bygger upp en omfattande förädlingsindustri i Västerbottens inland. Detta är tacknämligt och viktigt. Det är bland annat den omständigheten vi tagit såsom utgångsläge för att en undersökning bör ske, om inte Statens skogsindustrier skulle kunna göra samma sak i Norrbotten och i andra delar av det norrländska inlandet.

Efter härmed slutad överläggning gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till

vad utskottet i det nu förevarande utlåtandet hemställt samt vidare på bifall till de i ämnet väckta motionerna; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 30 maj 1952 (nr 325) med särskilda bestämmelser om in- och upplåning vid centralkassa för jordbrukskredit, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om översyn av lagen om sterilisering

Föredrogs ånyo första lagutskottets utlåtande nr 23, i anledning av väckta motioner angående en översyn av lagen om sterilisering.

Första lagutskottet hade till behandling förehått två inom riksdagen väckta motioner, nr 77 i första kammaren av fru *Wallentheim* m. fl. samt nr 97 i andra kammaren av fru *Torbrink* m. fl. I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av steriliseringslagen med beaktande av vissa i motionerna närmare angivna synpunkter.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet på anförda skäl hemställt, att förevarande motioner, I: 77 och II: 97, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av, utom annan, fru *Sjöström-Bengtsson*, fru *Wallentheim* och fru *Eriksson* i Stockholm, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till förevarande motioner, I: 77 och II: 97, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en översyn av steriliseringslagen med beaktande av i reservationen anförda synpunkter.

Om översyn av lagen om sterilisering

Fru *WALLENTHEIM* (s):

Herr talman! Utskottets principiella uppfattning angående steriliseringsoperationens allvarliga innebörd för individen delas helt av reservanterna. Någon meningsmotsättning inom utskottet finns följaktligen inte därom, att ett steriliseringsgrepp för att vara försvarbart icke bör få tillgripas, förrän andra utvägar att ge den nödvändiga hjälpen är utfömda och utsiktslösa.

I motionen har begärts en översyn av steriliseringslagen för att i tre olika avseenden ompröva de nu gällande bestämmelserna. Man siktar till ett införande också i steriliseringslagen av begreppet »den förutsedda svagheten». Denna förändring är tänkt endast och allenast som ett instrument för att ge hjälp åt enstaka socialt, mentalt och fysiskt hårt pressade flerfödorskor. För sterilisering på svaghetsindikation krävs enligt tillämpningsföreskrifterna starkare skäl än för abort. En kvinna, för vilken ett avbrytande av havandeskapet är fullt indicerat på grund av svaghet, får ofta sin bifogade ansökan om sterilisering avslagen, trots att vid handläggningen av ärendet medicinalstyrelsens expertis är fullt enig om att en upprepade graviditet är för kvinnan olämplig och riskabel. Man måste med andra ord vänta, till dess en tillräcklig täckning enligt lagen föreligger. En lagbestämelse, som helt utesluter en profylaktiskt starkt motiverad åtgärd vid en tidpunkt, då kvinnans kvardröjande reservkrafter kan stötta under och bevaras till gagn för henne själv och de barn hon redan har, kan reservanterna inte finna annat än inhuman och otillfredsställande.

Utskottsmajoriteten anser att en hypotetisk bedömning av det enskilda fallets framtidsutsikter och resurser innesluter en alltför osäker grund för den beständighet i motivläget, som man vill ha fastlagd. Självfallet kan man inte i detta sammanhang lika litet som i många andra komma längre än till en väl underbyggd sannolikhetsprognos, men det är dock experter som skall göra den prognosen, först och främst den intygsskrivande läkaren, socialutredaren och sist

Om översyn av lagen om sterilisering

medicinalstyrelsens nämnd, där varje ledamot var för sig går igenom alla i ärendet föreliggande fakta. Läger man därtill den allmänt försiktiga inställning, som med all rätt finns i dessa ting, kan reservanterna knappast tro, att risken för missbruk kan vara särskilt stor.

Man framför i utskottsutlåtandet varningar mot de allvarliga psykiska och somatiska rubbningar, som steriliseringsopererade kvinnor visat, och man anför dessa rubbningar som ett motiv att avvisa motionen i detta stycke. Jag vågar för min del med stöd av bl. a. läkarutalanden tro att det i många av dessa fall kan vara fråga om personer, som genom sin läggning lätt råkar i depressionstillstånd. Om de icke steriliserats, hade ett avslag eller någonting annat kunnat förr eller senare ha utlöst samma sjukdomsbild. Det argumentet tycker jag för min del inte heller kan tillmätas något avgörande värde, eftersom inget material redovisats, där steriliseringsoperationen för de hårt pressade flerföderskor, som det här är tal om, haft den rakt motsatta effekten och medfört en oändlig lättnad och en ökad psykisk hälsa. Funnes den lagliga möjlighet, som reservanterna åstundar och som vi vill ha utredd, skulle helt visst många aborter kunna undvikas och ansträngningarna att förmå kvinnan att bära fram barnen verkligen leda till resultat. Det är, synes det mig, att föredra att inte tända ett liv, som man en gång kanske nödgas avbryta med den nödlösning som en abort innebär. Redan 1938 förordade befolkningskommissionen en s. k. blandad indikation, d. v. s. att man utöver andra omständigheter i fallet också skulle ta hänsyn till familjens välfärd genom att beakta de missförhållanden som kunde föreligga. Socialstyrelsens majoritet säger i sitt nu föreliggande remissyttrande, att de erfarenheter, som socialstyrelsen vunnit sedan 1941, bestyrkt uppfattningen, att ett verkligt behov för en uppmjukning föreligger, och tillstyrker en utredning. Medicinalstyrelsen, som erfarenhetsmässigt får anses besitta stor kompetens på detta område, verifierar också behovet av en utredning och till-

lägger att den snarast bör komma till stånd.

I motionen har upptagits den likaså tidigare väckta frågan om att då medicinska indikationer föreligger för mannen, skall sterilisering få företagas på honom, om han själv ansöker därom. Utskottsmajoriteten avvisar denna tanke helt och hållet. Huvudmotiveringen synes vara att alldeles oavsett orsakssammanhanget mellan mannens bristande arbets- och försörjningsförmåga och hustruns belastning och successiva nedslitning måste en steriliseringsoperation ändå alltid syfta till att skona kvinnans liv och hälsa och följaktligen bör göras på henne. Till yttermera visso understryker utskottsmajoriteten detta genom att framhålla att en man och en kvinna är två självständiga, av varandra oberoende individer. Reservanterna har för sin del svårt att förstå att denna självklara deklaration kan underbygga den mening- en, att en operation av livsvarig natur, tekniskt och medicinskt vanskligare för kvinnan än för mannen, undantagslöst skall göras på en kanske i grunden frisk och sund kvinna, därför att omständigheterna är sådana, att ett fortsatt barnafödande bör undvikas. Jag kan för min del inte finna annat än att utskottsmajoritetens motivering är motsägelsefull, då man tidigare här kräver respekt för fortplantningsförmågan som en mänsklig rättighet och anför det som ett argument mot sterilisering på klena, livshotade kvinnor, men samtidigt finner ingreppet vara riktigt på en kvinna, vars svårigheter och besvär helt förorsakas av mannens inkapacitet. Jag kan för min del inte erinra mig något enda jämförligt sammanhang, där man gör avsteg från eller ifrågasätter den orubbliga principen att en skada skall avhjälpas eller förebyggas genom åtgärder, inriktade på de bakomliggande och utlösande orsakerna.

Reservanterna har också framhållit att mänskligt sett är sannolikheten för att en kvinna i ett sådant här fall kommer att stå inför en ny familjebildning större än för mannen. Jag vill understryka att jag talar om fall, i vilka mannen själv

Om översyn av lagen om sterilisering

ansöker om att få bli steriliserad. Reservanterna kan inte anse annat än att när en man, som av olika skäl blir arbetsoförmögen, som inser sin bristande förmåga att kunna försörja flera barn och själv ansöker om att bli steriliserad, han också borde ha rätt till en sådan laglig möjlighet. Jag vill också understryka att detta aldrig kan rubriceras som enbart en kvinnofråga. Det är ett allvarligt problem som berör båda makarna. Det är inte så många, men det är ganska skakande fall under en relativt lång tids erfarenhet vid handläggningen av dessa ärenden, som har föranlett motionens sista avsnitt. Att det finns flera kvinnor än man kanske är benägen att tro, som lever i skräckfyllda och svåra äktenskapliga förhållanden, ger ganska ofta återkommande presskildringar belägg för.

Reservanterna finner önskemålet om en undantagsregel från det ovillkorliga kravet på mannens yttrande i vissa steriliseringsärenden vara välmotiverat. Den samhörighet och den öppenhet mellan makarna, som utskottsmajoriteten, och naturligtvis också reservanterna finner det angeläget att slå vakt om, är i dessa fall för länge sedan tillspillogiven. Att här försöka konstruera upp någonting, som det inte finns minsta underlag för, kan knappast vara realistiskt. Det är helt visst så, att först när kvinnan nått den yttersta gränsen för sin prestationsförmåga, tar hon ett så desperat steg som att insända en steriliseringsanhållan till medicinalstyrelsen utan makens vetskap. Utan en sådan undantagsregel är dessa djupt beklagansvärda kvinnor helt utlämnade.

Reservanterna anser att full trygghet mot missbruk kan vinnas genom att omgärda bestämmelsen med anvisningar av innebörd, att den endast skall komma till användning, då det av synnerliga skäl befinner sig till fullo styrkt som uppenbart olämpligt, att mannens yttrande inhämtas, och att prövningsinstansen skall vara om saken enig. I båda dessa sista avseenden har samtliga remissinstanser ställt sig positiva.

Jag ber, herr talman, att med dessa ord få yrka bifall till reservationen.

Herr AHLKVIST (s):

Herr talman! Jag har ingen anledning att betvivla att reservanterna känner sig övertygade om att det är erforderligt med en utvidgning av möjligheterna till sterilisering i enlighet med motionärernas yrkande. Men jag har vid ärendets behandling fått den uppfattningen, att reservanterna mera stöder sitt ståndpunktstagande på förhållanden, som är rådande vid den aktuella tidpunkt, när en eventuell ansökan om sterilisering ingives men att man något blundar för de förhållanden, som kan komma att inträda i en framtid, eller med andra ord för huruvida det besvärliga förhållande, man kan åberopa, är av den art, att det kommer att bli bestående.

Fru Wallentheim slutade sitt anförande med att hänvisa till att remissinstanserna hade tillstyrkt förevarande motioner, och jag vill inte säga att det är felaktigt — det föreligger ju faktiskt tillstyrkan från remissinstansernas sida. Men om man närmare granskar remissinstansernas tillstyrkan, blir man kanske inte så alldeles övertygad om att remissinstanserna själva är övertygade.

Jag vill först erinra om att socialstyrelsens majoritet visserligen tillstyrkt motionerna men att det inom styrelsen finns en minoritet på tre ledamöter, som lika bestämt har avstyrkt och som t. o. m. säger, att om det skulle göras någon ändring i lagen, vore det mera motiverat att skärpa den nuvarande indikationen än att vidga den.

Medicinalstyrelsen tillstyrker visserligen en utredning, men jag har knappast av medicinalstyrelsens yttrande kunnat utläsa att den tillstyrker en utredning i enlighet med motionärernas yrkande. När det gäller det primära yrkandet i motionen om införandet av en socialmedicinsk indikation säger ju medicinalstyrelsen, att det ovtivelaktigt skulle bli ganska svårt att få fasta normer för tillämpningen av en sådan bestämmelse, och då steriliseringsingreppet som regel förhindrar all framtida fortplantning och således är av mycket genomgripande betydelse för såväl individen som samhället, borde en vidgning av indikatio-

Om översyn av lagen om sterilisering

nera i detta avseende icke ske utan en föregående grundlig utredning av frågan.

Medicinalstyrelsen är alltså inte övertygad om att det är lämpligt att införa denna indikation, och jag frågar mig då här: Vad är det då man skall utreda? Man skall utreda, huruvida de svårigheter, som föreligger vid det aktuella tillfället, kommer att bli bestående. Jag undrar, hur den utredning skall arbeta som skall pröva detta.

Vid ärendets behandling inom utskottet nämndes från motionärernas sida en hel del exempel som skulle motivera införandet av denna indikation. Jag får säga att ett exempel var sådant, att om man endast såg på förhållandet vid den tidpunkt, när ansökan ingavs, kunde det vara stark motivering för att ansökan skulle beviljas. Men frågar man sig vidare, om dessa förhållanden kommer att bli bestående under någon längre tid, pekar exemplet snarare på att de med till visshet gränsande sannolikhet relativt snabbt kan försvinna. Detta gjorde mig ytterligt betänksam mot införandet av en vidgad indikation.

Nu säger fru Wallentheim att det i denna lag finns mera skärpta bestämmelser än i abortlagen. Jag får säga att detta är fullt naturligt. I abortlagen avses ju som regel en engångsföreteelse. När det gäller sterilisering är det fråga om en för livet bestående åtgärd. Jag borde kanske i detta sammanhang också nämna att Svensk kuratorsförening bestämt avstyrkt det primära yrkandet om införandet av den nya indikationen. Visserligen tillstyrkes de två andra avsnitten, dock utan någon som helst motive-ring.

Vad beträffar den andra punkten, nämligen att steriliseringsansökan skulle kunna bifallas utan att makens yttrande inhämtades, så antydde fru Wallentheim här ett exempel, som hon mera utförligt framlade i utskottet. Man kan tänka sig fall, där familjeförsörjaren är alkoholist och praktiskt taget inte bidrar till familjens försörjning. Hustrun önskar sterilisering men vågar inte lägga in ansökan, därför att hon är rädd för ma-

kens reaktion. Och fru Wallentheim säger i detta sammanhang att i ett sådant äktenskap har ju gemensamheten redan tidigare gått förlorad. Ja, det är just det som jag anser vara så betänkligt. Jag frågar mig nämligen, vad det då finns för garanti för att detta äktenskap kommer att bestå. Kan det vara rimligt att hustrun i ett sådant fall livsvarigt skulle offra sig för en, jag skulle vilja säga, ovärdig make utan någon som helst garanti för att äktenskapet inte inom kort tid går sönder, så att hon får möjlighet att ingå ett annat äktenskap?

När man tar ståndpunkt till yrkandena i motionen, bör man nog inte enbart tänka på de besvärliga förhållanden som kan vara rådande vid tidpunkten för en ansökans ingivande, utan man måste också fråga sig, hur länge dessa förhållanden kan beräknas bli bestående. Man bör vara försiktig med att tillåta sterilisering av orsaker som kan vara så tillfälliga, att vederbörande riskerar att under ett långt liv i onödan behöva, såsom minoriteten i socialstyrelsen och kuratorsföreningen uttrycker saken, lida av psykiska hämningar till följd av vetenskapen om att vara steril.

Jag vill till sist endast säga, att när de nu gällande bestämmelserna infördes, hade de varit föremål för mycket noggrant övervägande. Den steriliseringsindikation, som reservanterna nu vill ha inför, var på förslag redan då. Men efter noggrann prövning och på grundval av ungefär de synpunkter, som jag här har anfört, ansågs det icke förståndigt att vidga indikationerna på ifrågavarande sätt. Jag skulle vilja tillägga, att om någonting har inträffat sedan dess, så är det väl snarast det, att samhället numera har större förutsättningar att snabbt avhjälpa de besvärligheter som kan föreligga. Om det alltså inte ansågs rådligt, när den nu gällande steriliseringslagen antogs, att införa de bestämmelser, som reservanterna här föreslår, så anser jag att det i dag är ännu mindre rådligt att på det sättet vidga steriliseringsindikationerna.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr HUSS (fp):

Herr talman! När nu frågan om en översyn av steriliseringslagen har kommit på kamrarnas bord, erinrar sig säkert ledamöterna av denna kammare den debatt som fördes, när vi för en tid sedan diskuterade frågan om en översyn av abortlagen. Där förelåg ju dock en nyligen avslutad utredning. Denna utredning hade visserligen inte haft till uppdrag att föreslå några lagändringar, men den hade ändock haft till riktning att framlägga så mycket material som möjligt för att belysa frågans nuvarande läge. Rent analogimässigt och rättvisemässigt vore det väl inte ur vägen, att man nu även underkastade steriliseringslagen en liknande översyn som den som redan kommit den ungefär jämnåriga abortlagen till del. Det är också enligt min uppfattning litet överraskande, att utskottet avvisar förslaget om en översyn med den motiveringen att utskottet inte funnit anledning till lagändring. Det är väl i alla fall den begärda utredningen, som skall ge vid handen om lagändringar är behövliga, och inte utskottet efter en helt ytlig utredning.

Granskar man utskottets motivering på denna punkt, så finner man att utskottets motivering ingalunda är så hundraprocentigt negativ som klämman, vilken ju går ut på ett avslag på motionen. Det heter på tal om möjligheten att mannen vid samtycke därtill skall kunna steriliseras i stället för hustrun, att »utan tvivel kunna stundom sociala skäl tala för en sådan ordning». Mot detta uttalande ställer emellertid utskottsmajoriteten det argumentet, att operationen uteslutande syftar till att skona kvinnans liv och hälsa och att man i förevarande hänsende måste betrakta man och hustru som två självständiga, av varandra oberoende individer. Men, herr talman, vi har ju redan en liknande indikation i både abort- och steriliseringslagarna, nämligen den eugeniska indikationen, som medger såväl abort som sterilisering, när fara är att mannen genom arvsanlag kan komma att överföra sjukdom till avkomman. Det är alltså även i det fallet frågan om åtminstone teore-

Om översyn av lagen om sterilisering tiskt sinsemellan självständiga varelser, som varit avgörande för om operationen skall få komma till stånd eller inte, och därför faller enligt min mening argumentet, att man i detta fall när det gäller förhållandet mellan man och hustru inte skall kunna gå samma principiella väg.

Herr talman! Då det enligt min uppfattning måste rent principiellt sett vara betänkligt att avslå en framställning om en utredning, som har tillstyrkts av vår högsta medicinska myndighet, vill jag för min del ansluta mig till yrkandet om bifall till reservationen.

Herr AHLKVIST (s):

Herr talman! Jag vill med anledning av herr Huss' anförande endast säga, att när han börjar med att erinra om att det inte är utskottet, utan en utredning, som skall konstatera, om här behövs någon lagändring eller inte, så är det naturligtvis alldeles riktigt, men om ett utskott skall föreslå riksdagen att begära en utredning, så måste vi väl tro att den utredningen skall leda till något resultat, och jag har i varje fall den bestämda uppfattningen, att om inte utskottet, så i varje fall kammaren bör avgöra, om utredningen skall komma till stånd eller inte. Det är ingenting annat som utskottet har föreslagit att kammaren skall besluta om.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det under behandling varande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av fru Sjöström-Bengtsson m. fl. vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 24, i anledning av väckta motioner om viss ändring av lagen med särskilda bestämmelser angående olovlig

befattning med spritdrycker och vin; samt

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 5 april 1949 (nr 114) om val av borgmästare och rådman.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 26, i anledning av väckta motioner om viss komplettering av lagen om förskottering av underhållsbidrag; och

nr 27, i anledning av väckta motioner om viss ändring i lagen om förlängd semester för vissa arbetstagare med hälsovådligt arbete.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogos ånyo tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 13, i anledning av väckt motion angående förflyttning av Söderbygdens vattendomstol;

nr 14, i anledning av väckta motioner om beredande av ersättning åt ägare av marker, som översvämmas eller besväras av vatten från högre belägna markområden, m. m.;

nr 15, i anledning av väckta motioner om skyldighet för jägare att vara ansvarsförsäkrade; samt

nr 16, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i 11 kap. vattenlagen, dels ock en i anledning av propositionen väckt motion.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av allmänna beredningsutskottets utlåtande nr 15, i anledning av väckta motioner om utredning angående orsakerna till den ökade brottsligheten, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § 10 mom. förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter;

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 12 maj 1950 (nr 164) angående rätt för Konungen att förordna om uttagande av antidumping- och utjämningsstullar; samt

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 19 februari 1954 (nr 71) om rätt att vid taxering för inkomst njuta avdrag för belopp, som tillförts vissa för prisreglering bildade stiftelser, m. m.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 17, med anledning av väckta motioner om kapitalinvestering i fonden för låneunderstöd till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Anmälades och godkändes jordbruksutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 195, med anledning av väckta motioner om ökad medelsanvisning för budgetåret 1954/55 till Fiskerilånefonden;

nr 196, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till Fiskerilånefonden jämte i ämnet väckta motioner;

nr 198, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar;

nr 199, med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig

fast egendom, m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 200, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till Lindring i mindre bemedlades kostnader för djursjukvård jämte i ämnet väckta motioner; och

nr 201, med anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda

hemställan rörande anslag till lappfogdarna m. fl. jämte i ämnet väckt motion.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 15.02.

In fidem
Per Bergsten